

Vipavski glas

št. 45

letnik XIII

julij '98

O DOMOVINA,

ko te je Bog ustvaril, te je blagoslovil z obema rokama in rekel: „Tud bodo živel veseli ljudje!“ Škopo je meril lepoto, ko jo je trosil po zemlji od vzhoda do zahoda; šel je mimo silnih pokrajin, pa se ni ozrl nanje - puste leže tam, strmé proti nebu s slepimi očmi in prosijo milosti. Nazadnje mu je ostalo polno perišče lepote; razsul jo je na vse štiri strani, od štajerskih goric do strne tržaške obali ter od Triglava do Gorjancev in je rekel: „Veseli ljudje bodo živel tud; pesem bo njih jezik in njih pesem bo vriskanje!“ Kakor je rekel, tako se je zgodilo. Božja setev je pognala kal in je rodila - vzrasla so nebesa pod Triglavom.

Oko, ki jih ugleda, obstrmi pred tem čudom božjim, srce vztrepeče od same sladkosti; zakaj goré in poljane oznanjamo, da je Bog ustvaril paradiž za domovino veselemu rodu,

blagoslovljenemu pred vsemi drugimi. Vse, kakor je rekel, se je zgodilo; bogatejši so pač drugi jeziki; pravijo tudi, da so milozvočnejši in bolj pripravi za vsakdanjo rabo - ali slovenska beseda je beseda praznika, petja in vriskanja. Iz zemlje same zveni kakor velikonočno potrkavanje in zvezde pojo, kadar se na svoji svetli poli ustavijo ter se ozro na čudežno deželo pod seboj. Vesela domovina, pozdravljena iz veselega srca!

Leopold Lajer: Šejalce

Ivan Cankar: Kurent

Ob dnevu državnosti, 25. juniju, čestitamo našim krajanom z željo, da bi se poglobili v pomen tega praznika. Ne pozabimo, da je bila smostojna država tudi sen naših prednikov; hrepeneli so po njej, a je niso dočakali. Mi, ki v njej živimo, uživamo sadove svojega dela, a tudi njihovih žrtev. Bodimo ponosni na to!

UO

Naslovnica

Stari grad nad Vipavo

Ilustriral: Miloš Marc

OB DNEVU DRŽAVNOSTI

Na predvečer dneva državnosti smo se Vipavci zbrali na proslavi. Slavnostni govornik je bil *Branko Tomažič*, poslanec DZ Republike Slovenije.

Spoštovani Vipavci, dame in gospodje, vsem skupaj lep predpraznični pozdrav.

Zbrali smo se, da se spomnimo novejše slovenske zgodovine in počastimo naš praznik, dan državnosti.

Zgodovinska želja Slovencev, vse od Karantanije do današnjih dni ali do pred leti, je bil eno samo hrepenenje po lastni samostojni državi. Tisočletne sanje in želje nas in naših prednikov so se uresničile, dobili smo svojo državo. Prav mi smo bili izbrani v tisočletni zgodovini. Nam je bilo dano, da smo doživeli te prelepe in čustvene dni. Človek skoraj ni mogel dojeti, kaj vse se je zgodilo, in na kako miren način smo pridobili našo samostojnost. Vera in upanje v svojo lastno moč, s pozitivno naravnostjo, nam je omogočila izpolnitev želje.

Lahko smo upravičeno veseli in ponosni zaradi te zmage, ki je bila prvič kronana z lastno državo. Z negotovostjo smo zrl pred seboj najhujše, vendar smo z voljo in pogumom sledili našemu upanju, da vendar pridemo do svoje domovine. Tisočletno trpljenje slovenskega naroda se je končalo. Postali smo to, kar smo si zaslužili, samostojni in neodvisni. Kako bi te dogodke opisovali naši dedje, očetje, ki so se za tujo deželo borili v Galiciji, Rusiji, na Soški fronti. Ali v novejšem času, ko so se upirali fašizmu, nacizmu in kasneje tudi enoumju. Vse te poti so prehojene in zaznamovane s krvjo, obupom in žalostjo. Kljub vsem težavam upanje Slovencev ni splahnelo. Prišel pa je čas, ki nam je vlil novega upanja in veselja, sooblikovali in ustvarjali bomo svojo, našo - lastno, mlado državo.

Preteklo je sedem let, spomini so še živi, vendar nanje prehitro pozabljamo. Dogodki iz osamosvajanja so del nas. Prav tu se je začela naša nova samobitnost, ki ne bi smela biti obremenjena s preteklostjo. Nastala je nova država, za katero smo se zedinili in poenotili. Nismo med seboj iskali krivcev, vsi smo vedeli, kaj nam je storiti, in kakšna je naša dolžnost. Kako lepo je bilo opazovati

delo politikov, vodilnih mož v državi, vse se je odvijalo v pozitivnem duhu v blagor našega naroda in naše države. Kam nas je vodila pot kasneje, nam je jasno danes. Nekateri so znali vladati in so ob tem mislili tudi nase in na svoje podanike. Spretno in prikrito so pripravljali državo zase in za svoje koristi. In prav na tem segmentu demokracije smo padli. Tu ne bo več popravnega izpita, naprej bomo zaradi tega korakali počasi in trdo. Vipavci smo v tistih dneh naredili veliko. Dan pred drugimi smo postavljali temelje za odpor proti agresorju. In prav na naših izkušnjah so se preko noči in v nadaljnjih dneh odvijale akcije in osamosvajanje. Burja, ki se z nami rada poigrava, nam je v tistih dneh dala moči in odločnosti.

Opravili smo svoje poslanstvo, rekli smo ne, nismo dopustili novega potujčevanja. Vse akcije, ki so bile v Vrhopolju, v Vipavi so bile naše, niso bile vodene iz Ljubljane, in prav na to smo lahko ponosni; zato je prav, da v spomin na te dogodke praznujemo občinski praznik nove občine Vipava.

Danes živimo svobodno v duhu in moči svobodnega izražanja, a žal nam manjka tudi ekonomska svoboda. Veliko stvari bo potrebno popraviti in veliko truda bomo morali vložiti, da se bodo naša hotenja uveljavljala po pravi demokratični poti. Poti resnice in poti zaupanja. Življenje v skupnosti bo moralo sloneti na vrednotah, katere so danes vse premalo upoštevane. Medsebojno spoštovanje v družini, zaupanje in sodelovanje med sosedi in v sami državi je pogoj za uresničevanje naših ambicij, kakor tudi napredka in razvoja celega naroda, je tudi odraz skupne težnje za demokratizacijo naše države.

Spoštovani, resnično bomo spoštovali svojo domovino, če bomo spoštovali njene simbole in se spominjali teh dni, ki so nas združili in resnično osvobodili. Res je preveč praznikov, ki so v interesu posamezne stranke ali določene skupine ljudi. Prazniki in simboli, ki nas razdvajajo in so za velik del naroda nesprijemljivega izvora, se morajo umakniti daleč v ozadje. Naš cilj mora biti: ne pozabimo na preteklost, vendar dajmo veljavo prav temu prazniku, ki mora postati za našo državo temelj lastne demokracije in

obstoja. Postati mora del naše zavesti. Ne sramujmo se postaviti na vidno mesto naših uradnih simbolov in zastav, bodimo ponosni na to, kar smo, in odklanjajmo vse tisto, kar nas razdružuje in ponižuje. Čas je, da zaživimo novo življenje, ki ne sme biti ovira zaradi preteklosti, ampak spodbuda za nove poglede, novo ustvarjanje in pravilno odločanje v demokratičnih postopkih, ki so nam dani. Bodimo vizionarji prihodnosti. Preveč pričakujemo "od zgoraj", vse premalo pa storimo vsak v svojem okolju. Zdaj nam je lahko že jasno, da nas vlada ne bo rešila vseh naših težav, ne ta in ne nobena, jih bo le omilila.

Dan državnosti je nekaj lepega, svečanega. Imeti svojo državo je veličina vsakega naroda, ki jo ima. Tudi mi moramo biti ponosni in veseli svoje države. Moramo pa tudi dokazati, da smo je vredni. In prav na tem se moramo danes dokazovati, da ne bi izgubili tistega, za kar se je boril slovenski človek skozi zgodovino vse do današnjih dni.

Dovolite, da zaključim z verzom našega "slavčka" Simona Gregorčiča:

"Oj mati moja domovina,
ljubezen moja ti edina,
ti moja skrb in bolečina..."

Vsem čestitam ob občinskem prazniku in želim uspešno delo naši občini in KS Vipava.

OBČINSKI PRAZNIK 26. JUNIJ 1998

Ob občinskem prazniku, 26. juniju, je bila na Zemonu slavnostna seja.

„Dovolite mi zmagati, če pa ne morem zmagati, naj bom pogumen v svojem poizkusu.“

S temi besedami je sejo začel Pavle Kubale, gojenec CUIO Vipava. Slavnostni govornik je bil Ivan Princes, župan občine Vipava.

Lep pozdrav!

Prisrčno dobrodošlico namenjam vsem vam, tu navzočim, in ob tem z veseljem ugotavljam, da ste s svojo prisotnostjo dokazali, da to vendarle ni dan, kot so vsi drugi.

Sicer je praznik kot tak odraz subjektivne ocene - za nekoga dan, ki pač mora biti, za tistega, ki "praznično moč" resnično občuti, pa priložnost, da pride do določenega spoznanja, do zavedanja, kako so največje misli mnogokrat izrečene na tako enostaven način in so iskrene, saj prihajajo iz ust otroka, ki mora svoj brezskrbni otroški svet že prepletati z voljo in močjo premagovanja različnosti. In prav v tej različnosti rastemo in zorimo, kljubujemo življenju, tekmujeemo in ob zadostnem številu spoznanj postajamo modri - spoznanja, ne starost - prinašajo modrost.

Prav je, da nas ob tako pomembnem dogodku, ki daje svojevrsten pečat našemu

območju, z nevidno nitjo poveže občutek pripadnosti našim krajem in ljudem, in da ta občutek preraste v misel, kaj vse moramo še postoriti.

Dneva resda ne gre hvaliti pred nočjo, vendar se s pozicije občinskega sveta in župana, kot predstavništva občine, lahko z veseljem in ponosom ozremo na obdobje, ki je za nami. Veliko truda, znanja pa tudi sreče je bilo potrebno, da je zrasel prizidek k osnovni šoli; tako lahko z gotovostjo ugotovimo, da smo osnovnošolce vsaj deloma razbremenili, ko smo jim omogočili enoizmenski pouk, da nam ni treba zgolj obljubljeni in zraven uporabljati tisti neizprosni "če". Mogoče je zatem sama usoda hotela, da se imamo možnost z radostjo ozreti na Police, kjer lahko z malo domišljije že vidimo čudovit objekt, ki ga "gradi" Škofijska gimnazija, kjer bo učenec zrasel v dijaka in si ustvaril podlago, da postane študent, ki bo sledil svojim življenjskim ciljem. Izobrazba danes ni več privilegij, je nujnost, kot sta voda in kruh, zato svojim potomcem dolgujemo, da ohranjamo investicije v izobraževanje kot prioriteto. Seveda se okviri tega pojma poljubno širijo, saj izobraževanje ni zgolj pridobivanje znanja v šolskih klopeh, temveč širjenje obzorja in duhovna rast na raznih kulturnih področjih in nenazadnje tudi "športna kultura". Za to slednjo je pomembno ustvariti ustrezne pogoje, športne objekte, kjer

se da sprostiti tisto odvečno energijo, ki sicer mlade nemalokrat zapelje v nepravo smer. Ob skrbnem in preudarnem "investiranju" v človeka kot osebnost, ne bo potrebno trepetati pred tem, kakšne vrednote bo sprejel in gojil.

Občinski praznik je priložnost, da pretehtamo, kaj smo poskusili in kaj zmoogli storiti; če so bile ovire prevelike, pa smo izkazali vsaj svoj pogum, drznost ustvariti, a ne za vsako ceno. S pravim razumevanjem vrednot moramo znati vzporedno svojim dejavnostim in ciljem postaviti neprecenljive darove narave in s krepitvijo ekološke zavesti omogočiti svojim naslednikom živeti v okolju, do kakršnega imajo vsa pravico, in ki ga bodo imeli tudi dolžnost ohranjati za naprej. Pomembno je,

da ostanemo nesebični in se zavemo, da tega nisem storil ne jaz ne ti, temveč je bilo storjeno s skupnimi močmi.

Tako je bila v vseh krajevnih skupnostih puščena sled štiriletnega dela in nakazane smernice za prihodnost. Postavljene so izhodiščne točke skupnega pohoda skozi čas. Tu smo, da tekmujemo, da izgubljam in da zmagujemo. Naj nam ne bo ovira velikokrat izkazana strankarska ozkotirna in ozkosrčna usmerjenost, ki s ptičje perspektive zviška opazuje male ljudi; in ko leta vedno bolj visoko, postajajo zanj "zemeljske stvari" vedno manjše, dokler dokončno ne izginejo. Premagajmo to sebičnost, kajti mi, mali ljudje, imamo velike ideje in tem primeren pogum. Bodimo samozavestni; kar je več, je napuh.

SPOMINSKA SLOVESNOST NA PREDMEJI

Na dan državnosti, 25. junija 1998, je pred grobnico borcev NOV in žrtev nacifašizma na Predmeji govorila gospa Eda Okretič - Salmič, podpredsednica Državnega zbora Republike Slovenije. Njen govor objavljam v celoti.

Spoštovane udeleženke in udeleženci NOB, gospe in gospodje, spoštovani vsi prisotni!
Z veseljem sem sprejela vabilo Območnega združenja borcev in udeležencev NOB Ajdovščina in krajevnih organizacij ZB Predmeja - Otlica na to tradicionalno proslavo, ki je posvečena dnevu državnosti Republike Slovenije, 55. obletnici ustanovitve IX. korpusa narodnoosvobodilne vojne Slovenije, 50. obletnici borčevske organizacije in spominu na padle borce NOV, enot IX. korpusa, ter žrtvam nacifašizma. V čast mi je, da lahko prisostvujem tako pomembnemu dogodku, še posebej, da Vas lahko pozdravim v svojem imenu in v imenu stranke DeSUS, ki ji pripadam.

Čeprav se udeležujem proslave kot poslanka DZ in podpredsednica tega zbora, vam bom govorila le v lastnem imenu, z lastno presojo časa, v katerem živimo, ter z lastnimi pogledi na bodočnost. Pri tem pa ne morem mimo dejstva, da se ne bi opirala na stališča Demokratične stranke upokojencev Slovenije do polpretekle zgodovine. To pa seveda zato,

ker so le-ta sestavni del programa, za katerega sem se opredelila.

Čas takšnih srečanj je čas premisleka o ravnanjih v preteklosti, čas premisleka o prihodnosti, čas, ko je potrebno govoriti jasno, strpno in z medčloveškim spoštovanjem, da bi zmoogli določiti preteklosti, v vsem hudem in dobrem, pravi prostor v sedanjosti in prihodnosti.

Tovarišice in tovariši, gospe in gospodje, čeprav nisem doživljala gorja 2. svetovne vojne, so mi o tem veliko pripovedovali moji starši, oče kot borec NOB in mati kot aktivistka OF. Pa tudi iz zgodovinopisja sem spoznala resnice tega boja, zato me ne morejo prepričati o drugačnosti tega boja tisti, ki ga želijo razvrednotiti. S posebno pozornostjo sem se poglobljala v dogodke na naših domačih tleh, to je na Primorskem, zato mi dovolite, da se s svojimi besedami obrnem bolj do tistih, ki ne poznajo teh zgodovinskih dejstev, in tistih, ki jih v današnjem času skušajo spreminjati v svojo korist.

Menim, da se moramo opirati na zapisana in ugotovljena dejstva zgodovinopisja, ko gre za sodbe o naši polpretekli zgodovini. Ne strinjam se, da bi bile mimo tega ocene naše polpreteklosti podvržene kakršnemukoli licitiranju in enostranskim obsodbam političnih strank. Še posebej ne, da posamezne stranke

Nesporno je že ugotovljeno, da je 2. svetovna vojna zgodovinsko ovrednotena kot antifašistična vojna in da je narodnoosvobodilni boj Slovencev sestavni del tega boja in hkrati izraz osvobodilnih teženj slovenskega naroda. Osamosvojitve Slovenije moramo šteti za odločilno prelomnico v razvoju našega naroda. Za nas mora torej to pomeniti, da v našem razvoju ni mogoče izbrisati nobenih dejstev, mimo zgodovinskih ugotovitev ni mogoče nikakršno prevrednotenje prehojene poti.

Osvobodilno gibanje je vojno končalo na strani zmagovite protihitlerjevske koalicije. Kolaborantska stran, ki se je samovoljno poistovetila z interesi okupatorjev, pa je seveda ostala kot del premaganega nacifašizma. S tem dejstvom se morajo sprijazniti tudi tisti, ki so na drugi strani, če to želijo ali ne.

Ob tej priliki si dovljujem oporekati gospodu Drobničju, kakor tudi vsem tistim, ki zahtevajo spravo med slovenskim ljudstvom na način, da se obsoja partizansko vojsko, da so pobili domobrnce v času NOB. Pridružujem se tistim, ki ostro reagirajo na izjave gospoda Drobničja.

Vsi bi se morali zavedati, da nas izglasovana in sporazumno dosežena samostojna demokratična državnost zavezuje, da strnemo svoje moči v iskanju skupne boljše prihodnosti. Zgodovinsko izkušnjo smo dolžni sprejeti kot del našega zorenja za demokratično in socialno varno prihodnost. Pogledati si moramo v oči in spoznati zgodovinsko resnico, da sta nacizem in fašizem slovenski narod neposredno ogrožala in ga obsodila na smrt. To obsodbo so še posebej občutili na svoji koži Primorci in Istrani, saj so bili 25 let zatirani pod italijanskim fašizmom.

Malo je stvari, ki bi jim primorski Slovenci v preteklosti posvečali toliko skrbi, kot je bilo vprašanje šol. Prav zategadelj je bila prepoved slovenskega jezika zanje hud udarec. Po zasedbi Primorske in Istre leta 1918 so novi gospodarji obljubljali, da jim bodo dali več šol, kmalu pa se je pokazalo, da niso mislili resno. Na dan parlamentarnih volitev, 15. maja 1921, so fašisti v Marezigah pri Kopru aretirali več vaščanov. Parlamentarne volitve leta 1924 so prav tako potekale v znamenju močnega fašističnega terorja in aretacij. Leta 1926 je Mussolini že uvedel odkrito fašistično diktaturo. Razpustil je vse politične stranke, razen svoje. Leta 1935 je bilo na reškem področju, ki je zajemalo tudi del sedanjega Slovenskega primorja, obtoženih 4.793 oseb. Istega leta je

več tisoč Primorcev pobegnilo v Jugoslavijo. Mnogi Primorci, ki so zaradi težkega položaja na Primorskem emigrirali v Jugoslavijo, so se znašli v izredno velikih težavah. Okrog 100 se jih je vključilo v mednarodne brigade borcev v španski revoluciji. po letu 1934 se je okrepilo protifašistično gibanje. Ustanovili so organizacijo TIGR, ki je pričela delovati na celotnem ozemlju Primorske. Leta 1940, pred vstopom Italije v vojno z Jugoslavijo, so se začele na Primorskem številne aretacije slovenskih protifašistov. Toda kljub temu Slovincem pogum ni upadel, nasprotno, po drugem Tržaškem procesu so s še večjo odločnostjo nadaljevali boj proti fašističnim okupatorjem. Ozrmo se nazaj. Italijanski fašisti so v pičlih nekaj letih popolnoma uničili vse, kar smo Slovenci stoletja gradili: gospodarska, kulturna in športna društva, ukinili so slovenske šole. Načrtovali so, da bodo Slovence čez dobrih deset let poitalijančili oziroma da bodo postali Italijani. Zmotili so se, zgodilo se je prav nasprotno. Slovenci se nismo raznarodili, marveč se še bolj oklenili maternega jezika in gojili spoštovanje do svoje matične domovine, svoje kulture. Verovali smo, da bo prišel dan, ko bo zmagala pravica.

Primorska in njeno ljudstvo je za svojo zvestobo plačalo velik krvni davek. Dala je nad 9.000 borcev NOB, nekaj tisoč aktivistov, nekaj tisoč oseb je preživelo v strogih italijanskih zaporih, v ječah in v taboriščih širom Italije, v katerih jih je tudi veliko umrlo.

Prestano trpljenje Primorcev pa je bilo še hujše. Nemška taborišča smrti so zahtevala veliko žrtev oziroma so pustila posledice preživelim v teh taboriščih. Po razpoložljivih podatkih je bilo v njih 11.756 Primork in Primorcev, tu je umrlo 1.724 oseb. Nekaj tisoč naših ljudi je med 2. svetovno vojno preživelo v izgnanstvu ali na prisilnem delu. Že iz navedenih podatkov lahko sklepamo, kolikšen je bil delež Primorcev v NOB, in da je imela NOB pomembno vlogo tudi pri osamosvojitvi Slovenije, saj brez tega ne bi bila Primorska priključena po 2. svetovni vojni k Jugoslaviji in ne z osamosvojitvijo k matični Sloveniji.

Med Primorci je bil delež teh krajev v NOB zelo velik. Prav zaradi tega smo dolžni obujati spomine na te dogodke kot opomin, da se taka dejanja ne bi nikoli več ponovila.

Danes je skoraj nemogoče verjeti, pa vendar je to zgodovinska resnica, da so ti gorski kraji, ki obsegajo le manjši delček Slovenije,

osamosvojitvi Slovenije, saj brez tega ne bi bila Primorska priključena po 2. svetovni vojni k Jugoslaviji in ne z osamosvojitvijo k matični Sloveniji.

Med Primorci je bil delež teh krajev v NOB zelo velik. Prav zaradi tega smo dolžni obujati spomine na te dogodke kot opomin, da se taka dejanja ne bi nikoli več ponovila.

Danes je skoraj nemogoče verjeti, pa vendar je to zgodovinska resnica, da so ti gorski kraji, ki obsegajo le manjši delček Slovenije, zahtevali toliko žrtev in dali toliko borcev NOB. Italijanski fašisti so februarja 1943 zločinsko umorili 5-člansko družino Bizjak, med njimi tudi otroka Branka in nosečo mater. S tem pa niso ustražovali teh ljudi. Ta kraj je postal partizanski kraj: sedež organov OF, mobilne partizanske bolnišnice, tehnike in potrebne partizanske delavnice. Nemški okupator je marca leta 1944 uspel vdreti z ofenzivo v ta kraj, aretiral je veliko število ljudi in jih odpeljal v nemška koncentracijska taborišča.

Iz teh krajev je padlo za svobodo v NOV 52 borcev, v koncentracijskih taboriščih pa je umrlo 12 oseb.

- Vipavska dolina pa je v NOV dala 2.125 borcev, od teh jih je padlo 531
- aktivistov je bilo 1.641
- v internaciji, v taboriščih in zaporih je bilo 1.046 oseb, od katerih jih je umrlo 115
- ubitih in ustreljenih je bilo 92 oseb
- ubitih kot talci je bilo 154 oseb
- okupatorji so požgali 528 hiš in gospodarskih poslopj

Ti podatki zgovorno pričajo, kako velik je bil krvni davek teh krajev za lastno svobodo. Povedo nam tudi zgodovinsko resnico o pravičnem narodnoosvobodilnem boju proti okupatorjem. Če podatke Primorcev primerjamo s slovenskimi, nam tudi pokažejo, da je Primorsko ljudstvo gojilo sorazmerno večje simpatije do NOB, kot druge pokrajine v domovini. Poglejmo torej tudi zgodovinske podatke o NOB v Sloveniji in namerah okupatorjev naše domovine.

Nedvomno so vsi trije okupatorji (Italijani, Nemci in Madžari), ki so zasedli posamezne dele Slovenije, nameravali uničiti slovenski narod kot etnično enoto. Sprašujem torej tiste, ki še danes zanikajo upravičenost narodnoosvobodilnega boja v Sloveniji, ali bi brez tega boja sploh lahko danes govorili o slovenski samostojni državi. Odgovor je NE.

Italijanski fašisti so že vsa leta izvajali raznarodovanje in doseljevanje Italijanov na to ozemlje. Prepovedali so slovenski jezik v šolah, uradih in tudi govorno rabo maternega jezika. Nemški nacistični načrt je imel tri bistvene sestavine, in to:

1. množičen izgon Slovencev
2. množično kolonizacijo Nemcev na slovensko zemlji
3. hitro in popolno ponemčevanje tistih ljudi, ki bi še nekaj časa ostali doma.

Po Himlerjevih smernicah, izdal jih je sredi aprila 1941 v Celovcu in v Mariboru, naj bi nacistično izganjanje zajelo štiri velike skupine ljudi. Izgon naj bi zajel vsakega tretjega Slovenca. Največji del za izgon predvidenih Slovencev bi moral izginiti iz svojih domov že v letih 1941, 1942 in 1943, da bi nacisti dobili prostor za naselitev Nemcev med vojno in po končani 2. svetovni vojni.

Slovenskemu ljudstvu so bile ure obstoja kot narodni skupnosti že štete. Bilo je pred resno odločitvijo, ali braniti svojo samostojnost in svoj narodni ponos ali se ukloniti okupatorjem. Volja po svobodi je bila močnejša kot hlapčevanje tujcem.

Ponosna sem, da danes govorim vam oziroma tistim, ki ste se znali postaviti po robu mnogokrat močnejšemu sovražniku in ga premagati. To seveda ni všeč tistim, ki so bili na drugi strani, vendar morajo vedeti, da brez narodnoosvobodilnega boja in takratnih žrtev ne bi bilo zmage, zato priznanje in zahvala vsem, ki ste se borili, ki ste se žrtvovali v tem boju in prispevali svoj delež k osvoboditvi domovine.

Udeleženec NOB ali žrtev vojne je bil skoraj vsak četrti Slovenec. V NOB, v zaporih, v taboriščih, v izgnanstvu in v internaciji pa je umrlo skoraj 5% Slovencev. Nacisti in fašisti so izvajali nasilje nad slovenskim ljudstvom s pomočjo domačih kolaborantov hitro in načrtno.

Iz zgodovinskih podatkov izhaja, da je bilo žrtev vojnega nasilja 266.599. Umrlih v zaporih in taboriščih v času trajanja nasilja je bilo 18.596, ustreljenih Slovencev kot talcev pa 2.949 oseb. Zaradi bombnih napadov je umrlo 1.600 oseb. V bojih proti okupatorjem je umrlo za ranami 16.000 Slovencev. Okupatorji in njihovi domači sodelavci pa so umorili ali ustrelili 19.000 civilnih oseb v času od 1941. do 1945. leta.

V oboroženem boju proti okupatorju in njihovim pomagačem je v Sloveniji sodelovalo 60.000 borcev, aktivistk in aktivistov NOB. Iz teh podatkov je razvidna veličina NOB, ki so ga priznali tudi mednarodni zavezniki in ga upoštevali kot sestavni del zavezniških sil, ki so se borile proti fašizmu in nacizmu. Ti podatki zgovorno pričajo, kaj je slovensko ljudstvo pretrpelo v 2. svetovni vojni, in kažejo, na čigavi strani so bili Slovenci. Vsak slovenski rodoljub lahko brez posebnega prepričevanja ugotovi, da so bili domobranci sestavni del okupatorske vojske, ki je v 2. svetovni vojni storila zločinska dejanja, obsojena na mednarodnem sodišču v Nürnbergu.

Namesto opravičila žrtvam vojne in priznanja borcem NOB, jih domobranci obsojajo in njihov boj želijo razvrednotiti, sebe pa dvigniti kot heroje v borbi proti komunistom. Ti oporečniki NOB slovenskega naroda se ne zavedajo ali pa se zavestno ne morejo sprijazniti, da je slovenski NOB priznala zavezniška vojska tako, da je bila slovenska vojska sprejeta kot sestavni del zavezniške vojske proti nacifašistični koaliciji.

Zaradi skupne ogroženosti evropskih narodov je po napadu držav fašistične osi, ki so začele 2. svetovno vojno, nastala antihitlerjevska koalicija. Ta si je svojo zmago zagotovila tudi s sodelovanjem napadenih Sovjetske zveze in ZDA.

Slovenski odpor proti nacifašističnim napadalcem in okupatorjem je bil nujno zgodovinsko dejanje v interesu slovenskega naroda in vsega demokratičnega sveta, ne glede na to, da so v njem sodelovali slovenski komunisti in da so z njim poleg nacionalne samoodločbe dosegli tudi možnost za socialno revolucijo. Nesporno je, da so se domobranci odločili za sožitje s fašizmom in nacizmom. To utemeljujejo s potrebo boja proti komunizmu, na podoben način opravičujejo oboroženo kolaboracijo z okupatorjem s pravico obrambe pred nasilnim osvobodilnim gibanjem. To pa nekateri politiki izrabljajo v strankarske namene in s starimi nasprotji obremenjujejo nove generacije.

Temu namenu prikrajajo zgodovino in bi radi dokazali, da je slovenski narod žrtev komunistične zarote. Toda osveščeni del slovenskega naroda se je že pred 2. svetovno vojno zavedal, kako skrajno ogrožen je njihov narod in se je zato vključil v borbo proti fašizmu in nacizmu. Pri nas tudi zaradi

tega, ker je že imel izkušnje s fašizmom na Primorskem. Nastalo je množično gibanje, ki je iz zavesti nacionalne ogroženosti združilo različno misleče. Zato je bila OF, ki je nastala takoj po okupaciji, deležna množične podpore. O tem piše zgodovina. Zgodovina je del nas, zgodovinske izkušnje so bogastvo in potencial, s katerimi lahko oblikujemo modrost in odgovornost za sedanjost in prihodnost. Zato jo spoštujemo, sprejmimo kot celoto, pogovarjajmo se o njej, predvsem pa iščimo resnico, katere ne smemo in ne moremo spreminjati.

Nasprotja, ki so bila prisotna v času NOB v Sloveniji med domobranci, ki so verno služili nacizmu in fašizmu, ter borci NOB, sedaj izkoriščajo politični veljaki, ki imajo po mojem mnenju za cilj, da čim bolj razdvojijo volilce na leve in desne, da jih medsebojno sprejo, zato so si tudi domislili spravne dokumente, s katerimi bi dvignili svojo politično ceno.

Osebnostno menim, da bi se v sedanjem času morali zavedati predvsem:

1. potrebe po strpnem sožitju ljudi brez sovraštva in maščevalnosti,
2. da je prvi znak sprave upoštevanje lastne zgodovine,
3. da sprave ni mogoče predpisati ali jo od kogarkoli zahtevati, to naj bo prostovoljna pripravljenost ljudi na sožitje.

Sprava kot način sobivanja ljudi pomeni priznanje pravice sočloveku do njegove resnice, svobode in dostojanstva. Vsakdo je kot človek vreden spoštovanja, je enakovreden drugemu. Vsako politično prepričanje, ki se ne uveljavlja z nasiljem in ne hujska ljudi zoper druge, je legitimno.

Politikom, ki ponujajo spravo v popolnem nasprotju s tem, kar sem povedala, svetujem, naj svoje spravne dokumente umaknejo. Svetujem jim zato, ker sem rastla in hodila v šolo v povojnem obdobju, se igrala z otroki in vsi smo bili enaki. Starši mi nikoli niso govorili, kateri starši teh otrok so sodelovali z okupatorji, kateri pa so se borili proti njim. Otroci se nikoli nismo zaradi tega preštevali. Nikoli tudi nismo očitali drug drugemu, na kateri strani so bili naši starši. S prihodom samostojne Slovenije, ki smo jo vsi plebiscitarno sprejeli, pa skušajo nekateri, ki so bili že prej enaki, biti naenkrat drugače misleči ter postavljati ovire, ki jih prej ni bilo.

Komu je potrebna sprava, lustracija in zakon

o spravi? Ljudem, ki smo več kot pol stoletja spravljani živeli drug ob drugem ali politikom, ki si hočejo s tem dvigniti politično ceno in narediti razdore med ljudmi. Ali res ne morejo razumeti, da smo bili že uspešno spravljani brez nekih novih deklaracij?

Če smo danes medsebojno razdeljeni, smo predvsem le po njihovi krivdi, tako z levega, kot z desnega pola. Menim, da volilci ne potrebujemo sprave, ker boljše, kot je že bila, ne bo mogoče doseči. Pomembnejša od sprave s preteklostjo je vsekakor skrb za bodočnost. Skrbeti moramo za vsestranski razvoj gospodarstva, šolstva, zdravstva in vsega, kar bo pomenilo boljše in varnejše življenje ljudi. Še posebno skrb moramo posvetiti socialni politiki, ki naj bi bila usmerjena k zmanjševanju brezposelnosti in k zagotavljanju boljšega zdravstvenega varstva. Preprečiti moramo goljufije in korupcijo ter brezpotrebno trošenje denarja na vseh ravneh, tako v državi kot na ravni lokalnih skupnosti. Prav tako neopravičeno bogatenje in že tako prevelik razkorak med revnimi in bogatimi. Vlagati moramo maksimalne napore za primerno raven šolanja otrok, za zmanjšanje števila brezposelnih, za boljše pogoje življenja starejših ljudi, za dostojno pokojnino, skladno z vloženim minulim delom. Za starejše osebe

je nujno potrebno zagotavljanje pomoči in varstva tistim, ki niso zmožni sami sebe vzdrževati, in tistim, ki želijo bivati v domovih za starejše občane.

Prepričana sem, da si tako kot jaz tudi vi želite, da bi živeli v državi, ki bi bila prijazna in sprejemljiva za čimvečji del občanov. Da ne bo birokratska, da ne bo posrkala v svojo pristojnost večino zadev, ki sodijo v pristojnost občin in pokrajin. Poslanci naše stranke se v DZ zavzemamo za pravično rešitev plačila odškodnin za povzročeno škodo v času NOB, za pravilne rešitve pokojninskega sistema in pokojninske reforme. Delamo po lastnem prepričanju, pošteno in preudarno, za koristi občanov in še posebno upokojujencev, udeležencev NOB, žrtev vojnega nasilja, invalidov in socialno revnejših slojev ljudi, posebno pa mladine. Spoštovane borke, borci, udeleženci NOB, spoštovani vsi prisotni! Vaše izkušnje in znanje dajejo novih moči in možnosti pri načrtovanju prihodnosti blaginje naše dežele. Vaše sodelovanje je pomembno za prihodnost države. Vsem žrtvam pa smo dolžni izražati spoštovanje in ohranjati spomin nanje.

Dovolite, da Vam zaželim še lep, prijeten in prijazen dan v krogu vaših dragih, znancev in prijateljev.

OB DNEVU UPORA SLOVENSKEGA NARODA PROTI OKUPATORJU IN V SPOMIN NA NANOŠKO BITKO IN 55. OBLETNICO USTANOVITVE IX. KORPUSA

Dne 26. aprila 1998 je občina Vipava in območna borčevska organizacija organizirala tradicionalno proslavo na Nanosu. Proslava je bila pred spomenikom padlih pri Abramcu. Namenjena je bila predvsem dnevu upora slovenskega naroda proti okupatorju in spominu na nanoško bitko in 55. obletnico ustanovitve IX. korpusa. Kulturni program je izvajal oktet VENTUS in učenci Osnovne šole Draga Bajca iz Vipave. Slavnostni govornik je bil gospod *Tomaž Marušič*, minister za pravosodje Republike Slovenije. V nadaljevanju objavljamo njegov govor v celoti:

Spoštovane borke, spoštovani borci, aktivistke in aktivisti našega narodnoosvobodilnega boja,

cenjeni župan občine Vipava Ivan Princes, občine Ajdovščina Kazimir Bavec, poslanec DZ Branko Tomažič, zbrali smo se zato, da obudimo spomin in proslavimo zgodovinske dogodke in boje za narodno osvoboditev in socialno pravičnost slovenske družbe in države.

Planota Nanos, ki danes gosti to proslavo, z vrhovoma Suhi vrh in Pleša, simbolizira primorski boj za svobodo in za narodno osvoboditev.

Že takoj po italijanski okupaciji je dajal Nanos zavetišče prvim antifašističnim borcem in upornikom, zbranim v organizaciji TIGR. Bili smo prvi v Evropi, ki smo se z našim TIGROM bojevali zoper fašizem in za narodno osvoboditev. Posledica tega je, da

smo že takrat poznali konfinacije, internacije in italijanska vojaška sodišča. Vedeli smo za nacionalno nestrpnost, politično preganjanje, narodnostno zatiranje in gospodarsko podrejenost.

Prav zato nas je druga svetovna vojna in kapitulacija kraljevine Jugoslavije našla pripravljene. Pridružili smo se boju svobodne Evrope in kasneje svobodnega sveta zoper mračne sile osi Berlin-Rim-Tokio.

S Tigrovskimi tradicijami smo postali pomemben dejavnik slovenskega narodnoosvobodilnega boja, v katerega smo stopili brez političnih pridržkov. Borili smo se za našo mejo na Soči, za Kras, za Posočje, za Vipavsko dolino, za slovensko Istro, za naše planote, za naš Nanos.

Dekletom in fantom ni bilo težko zgrabiti za orožje, vedeli so, da gre za danes ali nikoli. Primorci, združeni v Osvobodilni fronti slovenskega naroda, smo neglede na politično pripadnost, sledili samo eni poti, to je, priključitvi k matični domovini.

Prvotne partizanske skupine so prerasle v čete, bataljone in brigade. Brigade so sestavljale 30. in 31. divizijo s pripadajočimi partizanskimi odredi, združene v IX. korpusu, na katerega se danes, ob 55-letnici, spominjamo, zlasti kot osvoboditelja Trsta in Gorice. Tu smo končali našo zmagovito borbena pot.

Že sredi septembra 1941 je bila ustanovljena prva primorska partizanska četa, v oktobru istega leta pa beležimo že prvo diverzantsko akcijo, ko je bil iztirjen vlak na progi Pivka-Reka. V tej četi so bili pretežno primorski domoljubi, ki so bežali pred fašistično italijansko oblastjo v Kraljevino Jugoslavijo. Naj omenim Antona Veluščka - Matevža, Jožeta Lemuta - Sašo, Oskarja in Leona Kovačiča.

Zaradi vse večjega delovanja partizanskih sil in bojazni pred širitvijo upora, so italijanske oblasti mobilizirale mlajše in starejše moške v začetku leta 1942 in jih odpeljale v notranjost Italije v takoimenovane specialne bataljone.

Tisti, ki pa so se izognili mobilizaciji, so odšli v partizane, tako da sta že na pomlad 1942 nastali dve primorski četi, od teh pa je ena še vedno delovala v sklopu III. Šerčerjevega bataljona. Sredi aprila 1942 sta se obe četi utaborili na Nanosu s skupno 53 borci. Zaradi izdaje ju je dne 18. aprila 1942 obkolilo in napadlo 1800 italijanskih

vojakov oboroženih s sodobnim orožjem in minometi. To je bil prvi vojaški spopad na Primorskem.

V neenakem boju je padlo 5 borcev, 11 pa je bilo zajetih. Tu so se borili Janko Premrl - Vojko, Anton Ferjančič - Zvonko, Jože Lemut - Saša, Martin Graif - Rudi, Karlo Maslo, Milko Špacapan - Igor, mitraljezec Pavel Rušt z Gradišča pri Vipavi; slednji je bil hudo ranjen, zajet in nato ustreljen na znanem rimskem procesu. Posebno vojaško sodišče v Rimu je dne 25. junija 1942 devet ujetih partizanov obsodilo na smrt, že naslednji dan pa so jih ustrelili.

Na tem procesu je bil v odsotnosti obsojen na smrt Janko Premrl - Vojko, podnanoški rojak in slovenski heroj, ki se je s svojim junaštvom proslavil prav v tem boju na Nanosu in v kasnejših bitkah, vse do svoje smrti v februarju leta 1942. Bil je strah in trepet sovražnika, tako da so italijanske oblasti razpisale na njegovo glavo zelo visoko denarno nagrado.

Hudi boji so bili na Nanosu tudi po preboju Goriške fronte koncem septembra 1943, ko se je Gradnikov bataljon boril s premočnimi motoriziranimi nemškimi enotami iz Afrike umikajočega se generala Romla.

Mogočno ime Nanosa je postalo borbena in partizansko ime številnih borcev, tudi ciklostilno-tiskarska tehnika pivškega okrožja OF je nosila njegovo ime. In končno tudi zadnja osamosvojitvena vojna mu ni prizanesla, znani so bili letalski napadi aviacije JLA na RTV naprave na Nanosu. Naj bo današnja proslava tudi spomin in izraz hvaležnosti vsem tistim, ki so žrtvovali svoje življenje za narod, za pravičnost, za državo Slovenijo.

Zlasti se spominjamo žrtev Tolminskega punta, slovenskih fantov pri Doberdobu, ustreljenih Tigrovcev, padlih bork in borcev NOV in POS v Cerkljanskih hribih, Trnovskem gozdu, Šoški in Vipavski dolini, na Krasu, borcev prekomorskih brigad, umrlih v koncentracijskih taboriščih in padlih v osamosvojitveni vojni v juniju in juliju 1991. V znamenju narodne sprave pa obžalujemo žrtve svojih sorojakov, ki so v odločilnih trenutkih druge svetovne vojne izbrali napačno pot.

Letos obeležujemo tudi 150-letnico »marčne revolucije«, ki je močno odjeknila v Sloveniji z demonstracijami v Ljubljani, Mariboru, Idriji in z uporom Ižanskih kmetov, ki so

razdejali graščino Ig in uničili grofovske knjige in urbarje.

Prav tako obeležujemo nastanek programa Zedinjene Slovenije, ki je bil objavljen aprila leta 1848, in je zahteval od takratnih avstrijskih oblasti, naj se razdeljena Slovenija na Kranjsko, Koroško, Štajersko in Primorsko zedini v enotno Slovenijo.

Danes je pravi kraj in prava priložnost, da o dogodkih iz tega časa spregovorimo nekaj besed in da podamo svojo oceno.

Prvi obrisi slovenske države ali bolje rečeno politična utemeljitev enotnosti slovenskega prostora je nastala že pred 150 leti, kot posledica takratnih družbenopolitičnih dogodkov, kot na primer propada plemstva, vedno manjših razlik med vasjo in mestom in naraščajoče moči slovenskega meščanstva. Zahteve po uporabi slovenskega jezika v šolah in uradih so našle svoj višek v Taborskem gibanju.

Takratno zahtevo po zedinjeni Sloveniji lahko primerjamo z njeno končno in zaključno fazo, to je zahtevo DEMOSA po samostojni Sloveniji, ki smo jo Slovenci potrdili na plebiscitu leta 1990 in jo dokončno izbojevali v osamosvojitveni vojni v juniju-juliju 1991. Takrat je Slovenija končno postala samostojna država. In prav zaradi tega dejstva moramo odgovoriti na vprašanje, kaj je pomenila NOB v državotvornem procesu Slovenije.

Ugotovitev in dejstvo, da smo se borili zoper istega sovražnika, kot so se borili veliki trije zavezniki in kasneje odporniško gibanje evropskih držav, nas postavlja na stran evropskega antifašističnega odpora, to je tistih političnih sil, ki so temelj sedanje Evrope. V kolikor v slovenskem političnem prostoru enačimo ta odpor s komunistično revolucijo ali državljansko vojno, potem smo dolžni odgovoriti na vprašanja, zakaj so zahodni zavezniki, zlasti pa britanski predsednik Churchill, odločen demokrat in prvi mož antihitlerjevske koalicije, dopuščali:

- da so se v Italiji formirale prekomorske brigade, oborožene s težko in lahko zavezniško oborožitvijo, in se izkrcale v Dalmaciji ter v sklopu IV. armade NOV in PO sodelovale v zaključnih bojnih akcijah v Sloveniji
- da so se dnevno enote slovenske NOV in PO oskrbovale z orožjem in opremo anglo-ameriških zavezniških armad

- da je oborožila prvo partizansko letalsko eskadrilo, ki se je borila v sklopu zavezniških armad
- da so zavezniška letala evakuirala ranjence v bolnico, ki so jih opremili zavezniki in končno, kdo je reševal na našem ozemlju anglo-ameriške letalce.

Odgovor je lahko samo eden, da našega narodnoosvobodilnega boja ne moremo enačiti z državljansko vojno, zlasti pa manjši del Slovenije, predvsem ljubljansko področje, nima pravice vsiljevati vsej Sloveniji svojih medvojnih političnih in vojaških opredelitev. Posledica pravilne odločitve pretežne večine Slovencev in takorekoč vseh Primorcev v času druge svetovne vojne je priključitev Primorske k federalni državi Sloveniji v sklopu takratne DFJ oz. FLRJ. Spomnimo se, da je bila I. slovenska vlada imenovana pred 53 leti, 5. maja v Ajdovščini.

Skratka, če smo se pred 150 leti v sklopu Avstro-Ogrske monarhije zavzemali za enoten slovenski prostor, smo ga po drugi svetovni vojni dosegli in ga udejanjili 45 let kasneje v osamosvojitveni vojni, kot samostojna in svobodna država.

Ko razmišljamo o pomembnih dogodkih iz pretekle in polpretekle zgodovine Slovencev, spoštujemo tiste, ki so dali na oltar domovine svoje najdražje, tudi zato, da se je četrтина slovenskega ozemlja pripojila k svoji domovini. Premalo razmišljamo o državi Sloveniji kot domovini vseh Slovencev, le-ta pa je vselej nad politiko, od tod tudi napačne predstave o demokraciji.

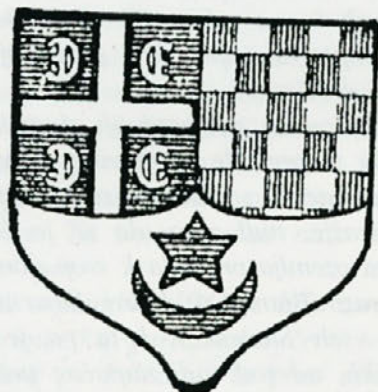
Vam, drage tovarišice in dragi tovariši iz NOB, čestitam ob 50-letnici ustanovitve organizacije ZB in se zahvaljujem za vse, kar ste žrtvovali in storili, da smo lahko danes v samostojni državi Sloveniji. Želim Vam še veliko zdravih let in da bi z Vami na Nanos prihajalo vedno več mladih ljudi, v katerih naj bo prisotna tista pokončnost in pogum, ki je vodila naša dekleta, fante in može v partizane, slovenske teritorialce in policijo pa v osamosvojitveno vojno.

Le tako bomo prenašali junaške domovinske dogodke v zgodovinski ljudski spomin in že legendarni narodni heroj Vojko, ki počiva tu, pod Nanoško planoto, naj bo vzor mladim rodovom, da se ne bi nikoli izneverili svoji državi in domovini.

Naj živi naša domovina Slovenija!

O GRBIH

Grbi so nastajali že v starejših časih pri Sumercih, Grkih, Rimljanih. Prvotno so na njih najpogosteje upodabljali sonce, mesec, zvezde, leva, jelena, konja, orla, sovo; pozneje posamezne osebe, družinske člane, politične in cerkvene osebnosti, svetnike, razne križe, bojvnike, rože in še drugo. Grbi so bili nad vhodnimi vrati gradov, na zastavah ali na denarju, na listinah, na spomenikih in drugod. V fevdalni dobi je imel vsak grof svoj grb. Z njim je označeval svojo lastnino. Heraldika, nauk o grbih, priča o zapuščini le-teh tudi pri nas. Grbe so postavljali na raznih krajih v Vipavi in okolici predvsem grofje.

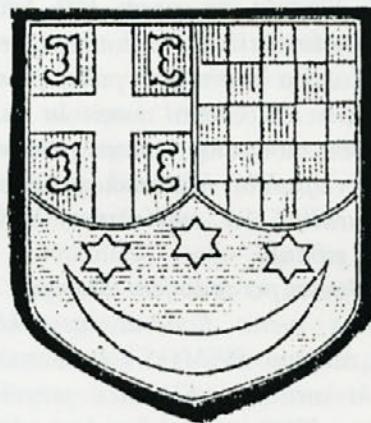

Polmesec in zvezda, ki sta predstavljala Slovenijo v grbu Kraljevine SHS. Hudomušneži so menili, da so nas s tem simbolom potisnili med arabske dežele

Grbe so spreminjali in jih dopolnjevali. Tako so na primer v avstro-ogrski monarhiji novcem za en goldinar (forint) od 1890 do 1892, ob koncu izdajanja torej, dodali še grb Reke (Fiume). V ruskem državnem cesarskem grbu pa so bili številni manjši grbi njihovih dežel.

Vipavska dolina je že v srednjem veku slovela po izvrstnem vinu. Mnogi plemiči in kranjski samostani so imeli tukaj svoje vinograde. Vipavca so imenovali "kindermacher", vino, ki dela iz mož otroke. Žlahtnega vipavca so pili celo na cesarskem dvoru na Dunaju. **Zaradi dobrega vina so Vipavi podelili leta 1545 grb, v katerem je vinska trta z grozdom.**

Vipavski grofje Lanthieri niso imeli vsi enakih grbov, vendar so si ti med seboj zelo podobni. V Vipavi so se ohranili na pročelju novega gradu, na župnijski cerkvi sv. Štefana, na stranskem oltarju sv. Barbare

Polmesec s tremi zvezdicami je predstavljala Slovenijo v grbu Kraljevine Jugoslavije; te tri zvezdice naj bi bile iz grba celjskih grofov

in v rokah puti, ki je bil prej v parku, na novem, Glavnem trgu. Že v davnini so leva imenovali kralja živali. Zato je tudi v grbu predstavljal moč na zemlji, orel pa moč v zraku. Pri Lanthierijih tudi ni izjeme, saj se pojavlja v njihovih grbih poleg polmeseca in treh zvezdic še lev ali pa enoglavni orel. Na vhodu v Tabor pa je

Slovenski grb, ki je desetletja predstavljal Slovenijo v okviru SFRJ, to je v drugi Jugoslaviji

na portalu plemiški grb s tremi poševno postavljenimi in skupaj sklenjenimi križi, ki so sestavljeni iz kvadratov.

Državni grb kraljevine SHS (Srbov, Hrvatov, Slovencev) je imel vse tri grbe združene v celoto v obliki štita. Na levi je bil srbski s križem na sredini in štirimi črkami S v cirilici, desno hrvaški s šahovnico in spodaj

Naš novi grb, simbol samostojne, demokratične Slovenije; v njem ni več polmesececa in tudi ne peterokrake zvezde

slovenski s polmeseccem in s šestokrako zvezdo nad njim. Pozneje je v takoimenovani Kraljevini Jugoslaviji predstavljal Slovenijo polmesecc s tremi zvezdicami v državnem grbu.

V času SFRJ, v drugi Jugoslaviji, je bil slovenski grb sestavljen iz dveh rumenih žitnih snopov, ki se na zgornjem stičišču zaključujeta z rdečo peterokrako zvezdo. Na spodnjem delu snopa sta dve zeleni lipovi vejici, vse skupaj je povezano z rdečim trakom. Na sredini je valujoče morje in nad njim modri Triglav.

V naši samostojni Sloveniji predstavlja državo bolj poenostavljen grb: na sredini polja je **mogočni Triglav, ob njegovem vznožju valovi morje, nad njimi pa so tri šestokrake zvezdice.**

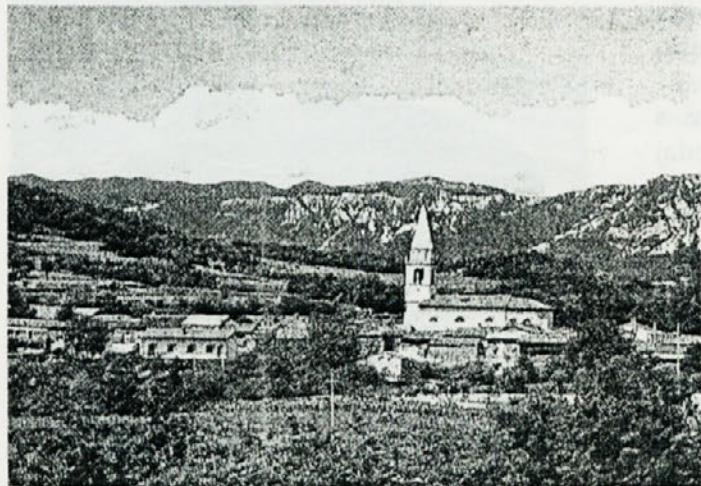
Franc Cerovšek

Op. pisca:

Več o vipavskih grbih lahko preberete v prejšnjih številkah našega glasila: *Vipavski park*, VG/32 in *Vipavski grof Tadeus Lanthieri na Slapu*, VG/40.

GOČE

Goče so strnjeno naselje na položnem delu griča, na 292 m nadmorske višine. Vas sestavljajo zaselki: Pod Strmcem, Na J'gni, Na Placu, V Gasah!, Na Grófovem in Běšenca. Poti in steze so v preteklosti in še pred desetletji vodile z Goč po bližnjicah

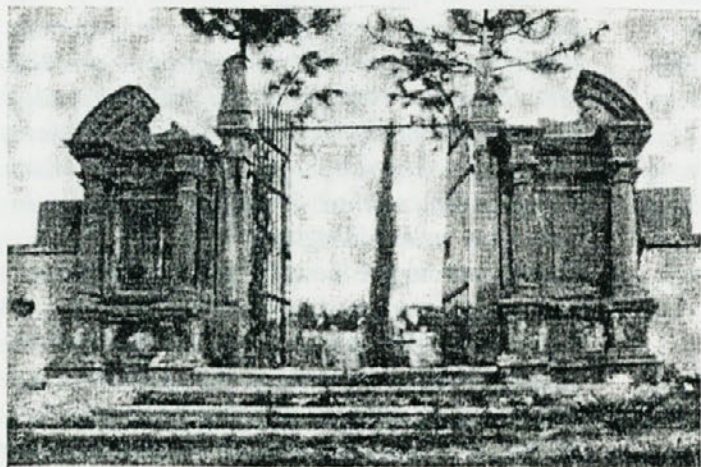
Goče stoje na grebenu griča, v sredini vasi je cerkev sv. Andreja, v ozadju Nanos

v sosednje vasi: čez Rahoto na Erzelj, čez Tičn'co na Slap, čez Cesarjev'c in po Raztégn'ci v Lože, po Nemšk'm v Manče ter čez Pasji rep v Branico.

Izvor imena kraja je v besedah **gorica**, grič, hrib; velik hrib je **gora**, manjši hrib je **gorica**. Tako se v sosednji vasi Podraga vrh naselja na gričku imenuje na **Gorici**. Imamo mesto **Gorica**, tudi Novo **Gorico**, na hribu **-gorici** stoji tudi goriški grad in tako je dobilo mesto Gorica ime. Tudi severni predel Štajerske se imenuje po gričevnatem terenu - Slovenske Gorice. Drugi zlog - **če** pa imajo vse sosednje vasi **Manče**, **Grivče**, **Vrtovče**, **Renče** itd. Tako je nastalo ime **Goče**.

Zanimivo je, kako so tuji spreminjali krajevna imena. V velikem atlasu sveta Hand Atlas **Der ERDE und des HIMMELS**², ki ga je izdal 1864. leta Weimar Geographisches Institut,

so naša krajevna imena napisana samo v nemščini. Krajevno ime Goče je zapisano Gozbach³. Pod italijansko zasedbo so krajevno ime tudi prikrojili, kar po svoje v Gozze⁴. Prebivalci Goč so se povečini preživljali s

Lepo oblikovan vhod na pokopališče

poljedelstvom in živinorejo; ker je teren gričavnat, so imeli večji del njiv v dolini. Tukaj so tudi ugodne lege za vinograde, zato na Gočah pridelujejo zelo dobra vina. Prva glavna pot z Goč do najbližjih naselij se je vila čez Raztégenco do Lož in Manč v Vipavo. Najbolj premožen posestnik v naselju je bil gospod Habe, ki je imel velike posesti na Gočah in v dolini. Za prevoz je imel kar deset voz z vso vprežno opremo. Njegovi vozniki so v vozove vpregli konje, a zaradi hribovite lege so največkrat vozili z volovsko vprego. Habe je dal zgraditi novo cesto, ki povezuje Goče do Belega križa in tam se spoji s cesto Vipava - Štanjel. Na spominskem obeležju ob cesti je zapisano: **“Ta cesta je bila zgrajena l. 1879. po prizadevanju tedanjega gospoda župana Štefana Habe, v hvaležni spomin postavlja občina Goče 1905.”**

Pri Belem križu je stičišče goške ceste s cesto Vipava - Štanjel, tu je tudi sedaj avtobusno postajališče. Na tem mestu je bil postavljen kamnit bel križ na okroglem podstavku, a nekega dne so ga odnesli “divji zbiralci” starin in umetnin in tako je ostalo le še ime pri Belem križu. Malo višje na goški poti pri Kalu je črni križ, ki pa stoji še danes. Črni se imenuje zato, ker se je na tem mestu zgodila huda smrtna nesreča.

V nekaterih delih vasi, posebno v Gasah, so hiše tako tesno pozidane ena poleg

druge, da je ostalo malo prostora med njimi, le za ozko pešpot. Ponekod, kjer je malo več prostora, so poti malo širše, tja so vozili z ozkimi vozovi, ki pa niso smeli biti preobloženi.

V gasah so bile že od nekdaj hladne vinske kleti, ki služijo še sedaj svojemu namenu.

Po Gočah je bil že pred vojno speljan vodovod in ob njem so bile na železnih podstavkih privite pipe. Izvir Oprésno, ki je bil zajet v prvi vaški vodovod, je po vojni usahnil. Čeprav izsušeno zajetje, je objekt ohranjen še danes. Skorajda vsaka hiša je imela “štirno”⁵, najsi je bil to izvir ali kapnica. Na sredini vasi pri Kodretu je bila “komunska štirna”. Na drugi strani poti je bilo korito za napajanje živine, drugo korito je

bilo pri studencu pod novo šolo, živino pa so napajali tudi v kalu pri Črnem križu.

Na Strmcu, bližnjem griču, je pokopališče s kapelo iz 1687. leta. Ta se ponaša z zelo lepim primerkom kraške renesanse. Od tu je tudi lep razgled po okoliških hribih.

Na zahodni strani Goč nad Béšenco je 409 m visok Obelunc, na vrhu je cerkev Marije Snežne, v njej je štirikrat na leto maša. Še nedolgo tega je bil Obelunc poraščen z drevjem, danes pa segajo vinogradi skoraj do cerkve. Od tam lepo vidimo panoramo

Pokopališka kapelica, lep primer kraške renesanse

Goč, ki ima s cestno povezavo obliko Andrejevega križa.

Župno cerkev sv. Andreja iz 1630. leta krasijo freske Mihaela Lichtenreita. Na zunanjem delu cerkve, na vzhodni strani, so vzdani stari sklepniki z nabožnimi motivi, povsem verjetno so bili ti vgrajeni v stari cerkvi.

Zvonik je oglejskega tipa in kot drugi iz tega časa pri nas, je tudi ta postavljen pred zahodno stran cerkve, tako da ima spodaj vlogo vhodne lope. V njem je zvon, ulit 1706. leta na Gočah. Ob istem času so tam ulili tudi 2.000 kg težak zvon za slapensko farno cerkev, ki ga je slišati še danes daleč naokoli.

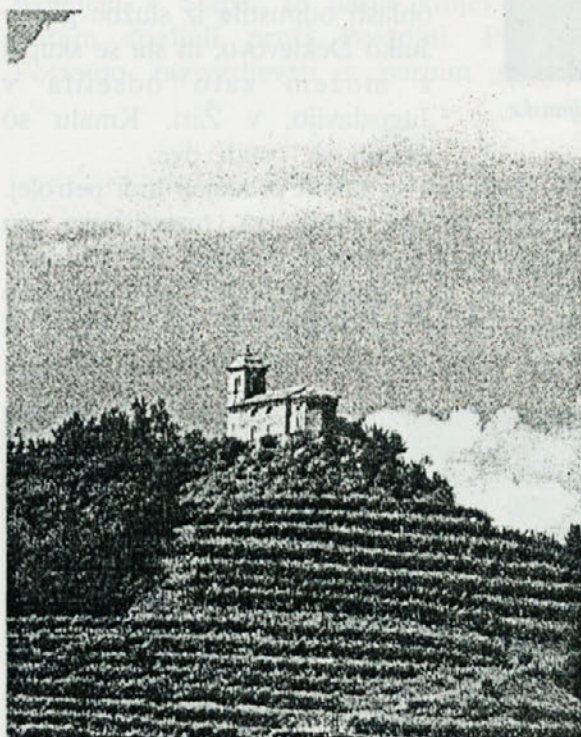
Od srede vasi do pokopališča so ob poti postavljeni pili - oltarna znamenja iz 17. stoletja s precej poškodovanimi reliefi.

Na Gočah je bila tudi občina, in sicer na mestu, kjer je danes v pritličju trgovina, v isti stavbi je bila tudi šola. Pred to zgradbo, kjer je manjše parkirišče, pa je bilo takrat šolsko dvorišče. Novo šolo so zgradili "pod

Na Gočah se je rodil Ivan Mercina, komponist zvonoslovec, umrl je v Gorici, pokopan na Gočah. V njegovi rodbini je bila vrsta učiteljev. Pod njegovim vodstvom

Oltarna znamenja - pili iz 17. stoletja so še en primer kraške renesanse

Obelunc, na vrhu je cerkev Marije Snežne

Italijo" 1836. leta in je bila tedaj med najlepšimi pri nas. Po vojni je bila osemletka, sedaj je štirirazrednica, vipavska podružnična šola.

so goški zvonarji - pritrkovalci pričeli pritrkovati na goških zvonovih. Pritrkovanje je v tem kraju postala tradicija in pred leti so bili na tekmovanju v Gorici, kjer so dobili prvo nagrado.

Vas Goče je v večjem delu ostala taka, kot nekoč, in je zgodovinsko zaščitena; zato si jo prihajajo z zanimanjem ogledovat študentje, šolarji, skupine turistov in posamezniki iz raznih krajev.

Franc Cerovšek

Op. pisca:

V Gasah¹ - na ulicah, die Gasse - ulica

Hand Atlas Der Erde und des Himmels² - Atlas o zemlji in nebu

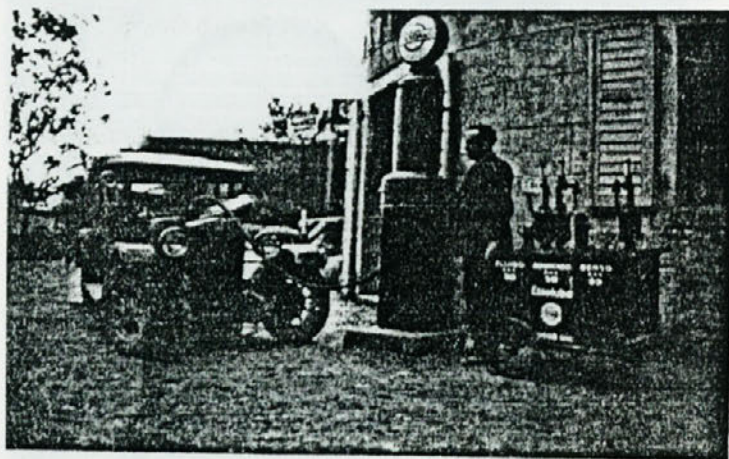
Gozbach³ - izgovori Gocbah

Gozze⁴ - izgovori Goce

štirna⁵ - vodnjak

PRVE BENCINSKE ČRPALKE IN AVTOMOBILI V VIPAVI

Kmalu po prihodu Italijanov v naše kraje so začele italijanske firme, ki so se ukvarjale s prodajo naftnih derivatov, postavljati bencinske črpalke po večjih krajih. Tako so tudi v Vipavi postavili tri bencinske črpalke, ali kakor so jim ljudje rekli in jim še danes rečemo "pumpe". Z njimi so upravljali domačini. V Vipavi so stale tri:

Bencinska črpalka pred Bratovževo hišo v Tabru v času italijanske okupacije

pred Deklevo hišo v vogalu (sedaj vogal pred trgovino Cajna), pred Cekovo hišo na mestu, kjer stoji sedaj Plečnikov spomenik padlih, in pred Bratovževo hišo pred stolpom v Tabru.

S prvo je upravljal Milan Dekleva, lastnik hiše, pred katero je stala bencinska črpalka. Njegova žena je bila domačinka Julka Kalin, učiteljica. Na tabli nad to črpalko je pisalo SHELL. Z drugo črpalko je upravljal Maks Cek, takratni vipavski čevljar, lastnik hiše, kjer je sedaj bar Vipavček. S tretjo črpalko je upravljal Maksimilijan Bratovž, lastnik hiše, pred katero je stala črpalka.

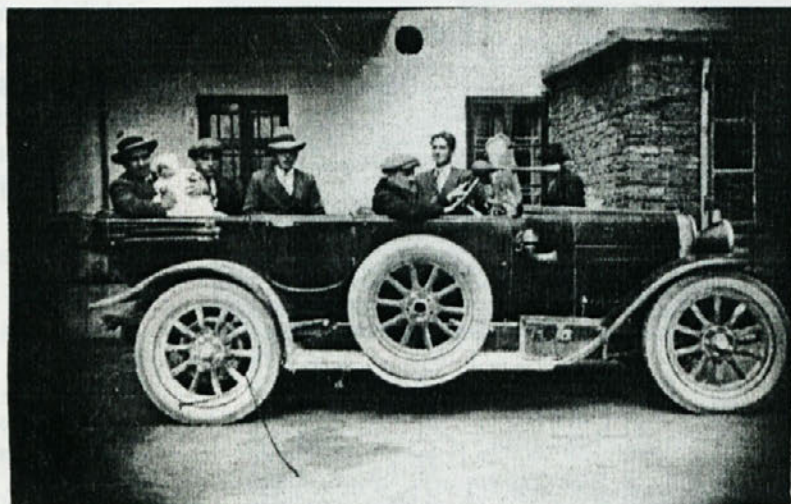
Vse tri črpalke so bile postavljene nekako v letih 1923/24. Vse tri so imele dovolj dela, ker se je začela razvijati avtomobilska industrija.

Bencin so točili ročno, s "pumpanjem". Gorivo so v Vipavo pripeljali s kamioni, ga prelili v pločevinaste sode, ki so bili vkopani v zemljo. Na vrhu sodov je bil pokrov, ki se je ob dobavi goriva dvignil. Nameščen je bil v višini tal. Na vrhu črpalke sta bili postavljeni dve stekleni posodi po 5 litrov. Istočasno se je v eno

točil bencin, iz druge pa so ga črpali. Količina bencina v posodah je bila vidna in označena. Prodaja goriva je bila registrirana in kontrolirana. Kupovali so ga domačini in ljudje, ki so potovali skozi Vipavo.

Zaradi poslabšanja gospodarskega stanja pod Italijo so začeli črpalke zapirati. Prvo pri Deklevovih, ker so italijanske oblasti odpustile iz službe gospo Julko Deklevo, in sta se skupaj z možem zato odselila v Jugoslavijo, v Žiri. Kmalu so ukinili še ostali dve.

Po trgovinah so takrat prodajali tudi petrolej. Ljudje so ga rabili za razsvetlavo po hišah, kjer so gorele "lampe" ali "ltjirne". Točili so ga v steklenico ali v tako prirejene kanglice, ki so imele na vrhu rilček. S tako kanglico ga je kupoval tudi takratni

Vipavski taksi - njegov lastnik je bil Karlo Ferjančič - prvi z leve s hčerko Bojano. Šofer taksija je bil Viktor Tavčar iz Dutovelj - za volanom. Fotografija nosi datum 19.3.1926

občinski sluga Franc Gril s Hriba. On je petrolej točil v javne svetilke in vsak dan o mraku te luči tudi prižigal. Pri tem delu si je pomagal z lestvijo. Svetilke so bile pritrjene približno pet metrov visoko na zidovih hiš. Take javne svetilke so gorele pri Žontovi jami, pri Kodeljevih v kotu (sedaj Rondič), pri Ferjanščevi hiši (sedaj Franc Pregelj), dve sta bili postavljeni na gradu Lanthieri, na vsakem koncu ena, pri Skukovih na vogalu (sedaj Bavčar - Ruštov trg) in pri izviru Pod farovžem. Ko je zmanjkalo petroleja, so svetilke same ugasnile. Pred prižiganjem je moral občinski sluga vsak večer najprej očistiti steklen kozarec, ker je bil črn od dima. Isti občinski sluga je tudi pred cerkvijo razglašal vse javne oglase. Také navade so bile pod Avstrijo in še nekaj časa pod Italijo.

Svetilke na petrolej so izgubile svojo funkcijo, ko so v Vipavo leta 1927 napeljali elektriko. Takrat je bilo zelo slovesno, električna zvezda je sijala na vipavskem zvoniku cel mesec. Elektriko so v Vipavo napeljali s Slapa. Iz naših krajev so jo potem speljali proti Postojni. Prej so Postojno razsvetljevali s parnim strojem

„damferco“. To je bila velika peč, ki so jo kurili z drvni in žagovino. Pozneje je ta parni stroj kupil gospod Franc Kebe iz Vipave in ga montiral na svoji žagi v Vipavi. Parni stroj je imel veliko moč, saj je poganjal več žag hkrati. Počasi so ljudje napeljali elektriko tudi po hišah in tako so ugasnile tudi „lampe“ ali „ltjirne“. Sedaj pa še nekaj o prvem avtomobilu v Vipavi. Z avtomobilizmom se je začel v Vipavi prvi ukvarjati gospod Karlo Ferjančič, lastnik hotela Adrija. Imel je dva avtomobila in tudi zaposlenega šoferja. Nekaj časa je bil to Karlo Zanuttini, pozneje pa Viktor Tavčar iz Dutovelj. Po potrebi je gospod Karlo tudi sam vozil avtomobil. Takrat je bilo le malo ljudi, ki so imeli vozniški izpit. Z obema avtomobiloma so po naročilu prevažali ljudi na daljša potovanja. Prevozne usluge so takrat največ koristili trgovski potniki, advokati, zdravniki. Za gospodom Ferjančičem so imeli še avtomobile Stanko Nuta, dr. Marija Jamšek, dr. Pavlica in drugi.

*Po pripovedovanju Ivana Poniža,
roj. 1911. leta,
zapisala Magda Rodman*

VIPAVA IN VIPAVCI V OGLEDALU BLEIWEISOVIH NOVIC

Sedmo nadaljevanje

Po letu 1862 je dopisovalna vnema Vipavcev pojenjala in leta 1863 so novice objavile en sam krajši prispevek o besedi iz Vipave, ki ga je vredno ponatisniti.

Iz Ipave 12. maja. (Pretečeno nedeljo smo se spet enkrat po domače razveseljevali v ipavskem trgu. Napravilo je bilo kazinsko društvo - da še ne rečem čitavnica - ki se čedalje bolj domorodno obnaša, besedo s petjem in tombulo v dvorani taborski, ki je bila s podobo svitlega cesarja, z zastavami in bršlinom prav vkusno ozalajšana. Pevci pod vodstvom nevtrudljivega g. Hribarja so se prav moško držali ter nam podali zal šopek prelepih pevskih cvetok. Slišali smo nekatere čisto nove s Hribarjevimi napevi,

kakor „Junak“, „Domovina“, mnogo že znanih, pa nam vedno dražih in prijetnih, zmed katerih je zbudljivo prepevana „Kje je Slavjana dom“ bila posebno naudušeno sprejeta. Vmes sta igrala dva gospoda prav izvrstno neko fantazijo na glasoviru¹. Reči moramo, da tržki pevci so se od jeseni semkaj za dober korak naprej pomaknili. Da! gosp. Hiti-tu, vodju gl. šole, pa gosp. učeniku Hribarju gre čast in hvala, da sta pri cerkvenem, kakor pri svetovnem petji čisto družega, boljšega duha zbudila. Naj opomnimo še, da se je udeležilo besede mnogih naših domoljubnih sosedov iz Razdrtega. Slava! - Želeli bote zvediti, kako da je z živinsko kugo v našem okraji. Kolikor je meni znano, se pozneje, kar je v Jakovcah poginilo troje goved, ni prikazala drugod. Naša okrajna gosposka pa tudi ojstro čuje

in skrbi, da bi se dalje ne zatrosila nesrečna morivka; gosp. okrajni predstojnik sam gre večkrat pogledat sem pa tje, kako se ukazi gosposkini spolnujejo. Tudi županom našim ni kake nemarnosti očitati v tem oziru. In tako upamo, da bomo za zdaj odvrnili to strašno šibo, če se le od kje drugod spet neprevidama ne zanese. - Vreme imamo toplo pa suho, za trto, ki začenja že cvesti, sicer dobro, al za polje bi silno potrebovali pohlevnega dežja. Sadja ne bo prav veliko, razun sliv, to je, cimbor, brtonov, pa breskev, kterih je toliko, da se veje že zdaj šibé. Trta nam obeta srednje dobro letino. Lansko vino gre prav dobro spod rok. Srednja cena mu je od 10 do 12 gold. kvinč. Zdravi!

Leto kasneje, leta 1864, pa so narodno in kulturno zavedni Vipavci uresničili to, kar je nekako napovedoval prejšnji prispevek: ustanovili so trinajsto slovensko čitalnico. O tem so obširno poročale Novice 24. in 31. avgusta 1864; ker je celo skrajšano poročilo o tem velikem dogodku precej dolgo, ga bomo tudi v Vipavskem glasu objavili v nadaljevanjih. Prvo se glasi takole:

Iz Ipave. (Rojstni god 13. slovenske čitalnice - 14. avgusta 1864.) S tolikim veseljem malokdaj držal sem v roki peró, s kolikoršnim ga ravno vodim začeni rajski dolini ipavski postavljati spominek, ki bo živel, dokler jo bode obdelaval slovenski rod. Namen mi je popisati najzanimivšo národno veselico, ki je je kdaj doživel slovenski Ipavec, in poznim vnukom sedanjega rodú sporočiti o rojstnem godu čitalnice naše, trinajste med tistimi slovenskimi sestricami, kterim je došel namen, da so prave národne učilišča, poštene veseljišča in žive budišča narodne zavesti in omike.

Nedelja, 14. avgust, bil je tisti srečni dan, kterega smo komaj pričakovali. Zgodaj na vse jutro završi vojaška godba po trgu in veliki boben po ulicah razsaja kakor da, Bog vé, kak vojašk polk prihaja. To je bilo naznanilo popred Ajdovcem, potlej nam tržanom, da nam je bila za povzdigo naše svečanosti vojaška godba iz Gorice prišla, in to je bil začetek čedalje večega veselega gibanja in vsakovrstnega zmiraj bolj novega razveseljevanja celi Božji dan, in skorej se sme reči, celo noč. Naše izvrstne Ipavke, od

kterih se zastonj ne poje:

Nismo zadnje ne Ipavke
Za omiko kar veljá,
tudi take ne vrtavke,
Da nas suče, kdor nas zná!

Naše Ipavke, pravim, gledé na svoje možake, kako jih narodna reč in živo domoljubje pregreva, spomnivši se posebno še na svoje domorodne pevce, ki so jim s svojim lepim, mičnim petjem veliko veselih ur že napravili, niso za res hotle zadnje ostati. Brž ko se je bila čitavnica ustanovila, naročile so bile tudi lepo zastavo čitavničnim pevcem v nemškem Gradcu. Ta zastava je bila ravno zvečer poprej v Trg prišla, in prvo slovesno opravilo v nedeljo zjutraj ob deveti uri je bilo izročevanje zastave. V grajščinski, zares velikanski dvorani visokorodnega gospoda grofa Tadeja Lanthieri-ta, katero je bil za tisti dan z vsemi okolnimi sobami čitavnici za svečanost blagodušno prepustil, se je bil čitavniški odbor z veliko drugimi družbeniki in s pevskim zborom sebral, in kmali po tem prihropi vojaška godba, pred njo nova zastava, in pod zastavo krasni venec naših gospá in gospodičin, na čelu njih gospá Majerjeva in gospá Deperis-ova. „Nate“ - spregovori gospá Majerjeva ponudivša zastavo gosp. ravnatelju čitalnice - „prejmite gospod ravnatelj zastavo, ki vam jo tukaj v imenu vseh slovenskih Ipavk izročim; naj vam bo v vednem spominu, da me Ipavke, akoravno nam ne gré kot vam možkim svojih misel javno svetu oznanovati, ne tajimo in tudi tajile ne bomo, da smo zveste Slovenke. Oddajte jo, komur veste, da jo bodo Ipavcem na čast in zmiraj večí pospeh² čitavniškega namena nosili.“

Gospod ravnatelj prevzame zastavo, se gospém in vsemu blagemu odboru za ta prekrasni dar, posebno pa za pomen, ki je bil s tem izusten, v imenu čitalnice presrečno zahvali in veselo pristavi, da Ipavcem se ni treba bati, da bodo v domoljubji in v pospeševanji v narodni omiki pešali, ako jih bodo blage domorodkinje tako navdušeno tudi naprej podpirale. [...]

Komaj se ta svečanost opravi, že se nam je drugo veselje odpiralo. Skoraj voz za vozom od goriške, kraške in tržaške strani je prihajal; znana in neznana gospoda z gospami in gospodičnami, Goričani in zale Goričanke, nam v blagem spominu še od lanske velike

besede v Gorici - so z vozov stopali, in kdo ne vé, koliko srčnega pozdravljanja, novega seznanovanja je bilo tukaj treba, da bi bili kmali strel na gradiškem holmcu preslišali, ki nam je prihod velikega vlaka Ljubljčanov, Pivčanov in drugih pridruženecv naznanil.

Ne več samo mi Ipvaci, ampak vsi gostje se spravimo z vojaško godbo naprej iz trga napovedancem naproti. „Novice“ so res že o tem srečanju obeh strani in pozdravljanju povedale, pa našega srčnega pretrešenja od nezmagljivega veselja niso povedale, pa ga sami tudi povedati ne moremo, zakaj pričakovali smo jih veliko, ponosno smemo reči, pa toliko veljavnih mož, prvakov na slovenskem polji in veljakov tudi v družih ozirih, slavnega župana bele Ljubljane - in kaj pa še? - take čvrste, krasne čete „Južnega Sokola“, vrljih in navdušenih sinov naše predrage domovine - teh in toliko in v tako veličastnem pristopu nismo pri vsi svoji napetosti pričakovati smeli. [...]

Po tem velikanskem sprejemu se vse po bratovsko združi in, „Sokol“ z godbo junaško naprej, gremo v Trg, obhodimo večje ulice in se povrnemo nazaj pred grajščino, da so se zastave v dvorani odložile.

Čas do dveh popoldan je bil vsem gostom naglo pretekel. Ga ni bilo, da bi ga ne bil znal po svoji dopadljivosti porabiti. Ob dveh je bil pa skupni obed (kosilo). Visokorodni gosp. grof - kterege ponosno tudi za uda čitavnice štejemo - nam ni bil v svoji blagovoljnosti samo dvorane in družih sob v gradu za rabo odstopil, ampak je tudi dovolil, da se je smela na vrtu pred gradom v steklenem ohišji (glashaus) za ta dan gostivnica napraviti. In res kaj bolj pripravnega si ni bilo želeti, zakaj za dvesto ljudi je bilo v nji pogrnjeno, in še ni bilo gnječe. Ta gostivnica je bila po primeri za tak dan okičana z velikimi in malimi zastavicami, posredni stebri so bili zeleno prepleteni, po dolžinah od ene strani je bilo „na zdravje“, po drugi pa „živio“ razpeljano. Misliti si moreš, častiti bravec, koliko gostov smo že o tem času imeli, zakaj na dano znamnje

strela se brž vsa gostivnica napolne, vsi prostori se zasedejo, da je bilo treba še na novo nekoliko pogrinjati, in pri vsem tem je več tujcev po privatnih hišah pridržanih bilo.

Nemogoče nam je bilo vseh napitnic od besede do besede v spominu ohraniti in jih tukaj ponavljati, ki so se bile kmali začele iz vseh krajev dvorane kot svetel blisk vtrinjati, kterih vsaka je tudi kot strela slovensko zvestobo in živo domoljubje tako pretresla, da je po vsaki po veliki dvorani „slava“ in „živio“ gromovito donelo. Gosp. predsednik naše čitavnice o tem prvi povzame besedo in nekako tako-le reče: „Slavna gospoda! predragi mili gosti! Presrčno veselje me pretresa, ko vas v taki obilosti in skorej od vseh krajev naše slovenske domovine tukaj veselo sebrane vidim, posebno če premislim, iz kakega blagega namena ste se sebrali, in kako vas resnično bratovska ljubezen med seboj tukaj povezuje. Živo rad bi vas tudi v imenu naše mlade čitavnice najpred pozdravil, pa spomnite se sami, slavna gospoda! najpred svete dolžnosti, ki nas enako vse k prvi hvaležnosti opominja. Da ste iskreni Slovenci, da vas slovensko občutje po bratovsko povezuje, to so res vaše lastne zasluge; da se pa po narodno ponašati smete, da se v čitavnicah združujete, da ste nas smeli danes tukaj počastiti in nas Ipvace s svojo predrago pričujočnostjo razveseljujete, to, gospoda moja, je gola milost našega premilega in presvitlega cesarja Franca Jožefa, ki hoče po svoji carski blagodušnosti, da narodi njegovega cesarstva naj se imajo po narodno, da so le zvesti Avstrijanci. Temu presvitlemu podarivcu naših narodnih pravic gre tedaj naš prvi pozdrav, zatorej složno recimo: „Živijo naš car Franc Jožef!“

**Izbral in uredil
Božidar Premrl**

Opombe:

1. Glasovir - klavir
2. Pospeh - pospeševanje

Papirni:

pri velikonočnem prazniku našega Fevdicarja udeležila se je cel. mladina običajnih urkovnih sprosovov.

Št. vodja studen Skala ima popust pdt 18/9 do 28/9 1911 karabi sojile družinskih parner.

Unikelfice Gjurmili Povitner pa se povelja popust karabi boloni do 1. marca 1912.

Unikelfice Jureta Luča je inučen popust pdt 3/11 1911 do 19/11 karabi predkupnja pišit. uporabljenosti. Katere je p. Ljubljani p. jebirne napreham prelilap. Ta pa je bil p. III. 2. in III. 2. pazovna Golducovi pouk.

Spomene:

Spričankom pol. leta 1912 se preumeti uplanth, etua Šeb. kot proo. unikelfice p. št. Bil pri Vipavi. Suplentke mesto obalele unikelfice Gjurmili Povitner pa imenuje p. to. ovr. zol. post. p. kotopni. vpa. p. id. Kauridalle Jožo Stamborjic. Katere tu služba nastopi pre 18. sept. 1911.

Unikelfice Jureta Luča v bli. slavo služba na štirragrednici v. Stvica. na svoje nove nišo mesto se preseli pre 27. feb. 1912. Steu jasoni postave pa suplentke Jožo Stamborjic računa unikelfice tu. ker je unikelfice Gjurmili Povitner popel služba nastopila.

Vipava postava

Dne 17. novembra 1911 je prišla p. Vipava. fakozvanap garanzija. masana Komisija obtojica iz prišlih in pojedkih funkcionarjev. p. to. pravestvom glavnejuga namestnika p. to. okrajnega konceptnega praktikanta št. Leonida Blom. Ta pan se je okleulor, da se tukl. graciuna praida za vojvotico. kakos tudi. obič. uložnja ino ap. post. graciuna. Tu se imajo rgravitati prvi pojaska obkavica in konjisti klevi. Graciun Baron Fevetrow je p. predsedavajemu graciune fakuj prišel, obcina pa si se. aprila mesca 1912. Dne 10. decembra 1911 se pripelje komi-poveljnika feldarungmajster baron Scitner v spremsten svojega pojintanta

ju nekakšnih drugih pastovkov s. Kromega poveljete
 si pogledat, grasično ju pbi. prostore, na katerih
 se bodo gračila skladišča, in kajnica ju druga
 pojaska poslojja. J. Kromemu poveljniku, Katerem
 sta pbi. Stavbne prostore in karavala pripau Jožep
 Petrovič mi sol. podje stuten Okala, so prostori zelo
 upajali. Ti gospodje so pa Kromemu pregledo-
 vanju pbedovali p. Lohelu. Lohela. K. pbedu je
 bil poveljju ojnca civilnih gospodju paau pbi. vrnje
 stutu Okala.

Pre 1. marca ipih prišla pa je zid. petka Kraljica
 dirinja pa poveljotem major je Jauer a. Werny a.
 Ta dirinja se je p. Galiji nove formirala, ter se pripel-
 la pa relemni in Krakova. Stavil, pbi. tam pa pbi
 v. Dypow, Kjer je je pbi.na stavna sprejela.

C. m. m. pbi. pbi. 47. p. Joci je naprasnje pbi.ue
 brezplačno poslal paj. godba. To je bil pes in
 zastava. Okrajni pastop mi nebrj. Gubi. pbi.ue
 mi in pbi.ue je pbi. pbi.ue p. godba. ma čelu pa
 pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue. Ok. Gal. trah. pbi.ue
 so pbi.ue pbi.ue p. pbi.ue pbi.ue pbi.ue. Pre
 grasično pripravka so bili prvi oficijelni pozdravi.

Ok. d. w. pa je bil p. Lohelu pbi.ue, Kateroga je
 pbi.ue pbi.ue pbi.ue oficijem na pbi.ue. Tega Čauketa
 se je udeležil pbi.ue pbi.ue a. v. pbi.ue pbi.ue pbi.ue
 na čelu: č. g. sekau Andrij. Lavič, pbi.ue pbi.ue pbi.ue
 Berhaver, pbi.ue pbi.ue, pbi.ue pbi.ue, pbi.ue pbi.ue pbi.ue
 glavavstev. Postojni je pbi.ue zastupau pa. g. pbi.ue pbi.ue
 pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue, pbi.ue pbi.ue
 mi pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue.

Čupau pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue pbi.ue

kol. najvišemu pojuncu gospodarstva in obkornemu zaglavljenju
velike in magociue strojnije.

Šolski podja dudu Mela pa je uuel slavnosti govor, nekako
talen le: Slavno omije! Izpolnila se nam je polgotrajna
repa. Tprava je postala v pouzirjima prave garnizija in
v garnizijo smo pobili mnogo ^{novih} policijskih - vodilcev.
Lui vi se veselimo tega velepomembnega dogodiljaja.

Upravna policija, katero pebrat, imenavajo, naj pravjake
delele je za vrtu le malo rucava, pravno ima mnogo
lepih naravnih znamenitosti. Nabe komunikacije, vsabite
manjkujoca zelermiška zveza, to jeuu rajec vroto.

Pris jofan plas, d'up, p'itpa arifi gang osfanitofan
za f'antnu, d'up, pla Griffallitny pra Garuion, in im'p'ran
Markla successivo pebojofpa novuau j'irid.

Le m'lyba'ingandis, zofemmanuistku pra z'p'ranne
Sanbity division mit' d'ra Germaniska j'irid, plas, imi
Kofalavifka j'irid, pa pla Druvojan pra Marklymaniska
Wiprach j'ofa lajal mid' patriotifki ynfirmit' f'irid mid'
f'at' imi warmas j'of' f'elau f'irid p'ella j'aura f'ozijofpa,
im' n'ofa f'of'ny Markslaud, n'ofa, n'of'elauy Karier-
Haus Baylirau.

Pris f'antnyu h'ibocella mid' f'ozlofa f'oz'p'ny pra R'itk.

Upravna Sanbity division b'uvirid, p'ul' y'of'pa D'nygo,
ker pla Militar y'ng'orid'lar f'ogau.

L'ofa im' Namu pra Markly-
mid' im' n'og'auu Namu pra

U. S. f'of'auu Sanbity-
f'oz'ra k'oz'au f'uz' elajot

U. g'oz'at'it'au f'oz'ra Off'ic'ira
mid' v'ill'k'oz'au za f'oz'p'au.

Pris f'oz'p'ny f'oz'lofa f'oz'lofa, pra, v'ill'k'oz'au

Licencijama sta Milčars mit sta pridobavil
sta Markovinar Wipack zara Woflu, in
maifrgan Natolaudaj.

Pa bi prajunost, in sporazumeat, med vojstvom
in tukajšnjim občinskim svetom, in sicer med občino,
in gornjo četo in naprijem g. podčimbu 3. letne
častnice, častnice majorja Franca Wernerja in njemu
podčimbu g. g. častnikom sta pešcu.

Pač jih prvi in drugi parave in kadovčine, in
nisi novi pripadki garniziji. Častnik. Podč.
Gosp. majorja Wernerja se zahvali na pozdravi
naprijemci ter občini, da bo deloval priro na to,
da bo med vojstvom in občino skladala, peša sporazumeat
in prajunost; zahvali se tudi na prijaznem sprejemu
ter naprijem občinske pripave, katere plan je
postal v duševnjim pram.

V imenu sta uradništa pozdrav, novoroile pojde
sta obo. pešcu in pešcu pristojni R. Jurij Čevica,
in imenu peševnjim častnikom in notar. Alarka
Podčimbu R. Častnik g. g. g. major
Wernerja zahvali občini, da je na veliki
duševni hotel-a častnik med skupstvom pri ala vojst.
godba in pozdravi častnik na Wipack, kadovčine.

Do pavalnetu ple 7 dni zvečer je blišča pogostile v gostilni Petrovičevi vse moštvo v goložem in ptinom, ob 8 uri pa v gostilni Hrovatnovi vse podčastni Rep.

Vojasitvo je bilo nastajeno po hišah, vsekler miso bile pojavnice pograjene.

Ob diviriji, ki steje tri paterije, sta prišla v Vipavo samo dve pateriji.

Lectus. Poletje in jesen leta 1911 sta bili zelo suhi. Poljaki pri delu so bili zaradi peline suše skoraj popolnoma uničeni. Zlasti so na suhi poto Topela, Jurica, Jukič, Krompir, repa, zelje in ptava. Suhi padja ni bilo ni minkar, letina zelo slabša. Kvalitativno je bilo pa vino zelo dobro, sene 100 50h pro katolikar naprej.

Vmetom je namenjalo vladnih regmer, kerne za prave, nato so morali prave zelo zgodaj in ne spitauef poklati. Zaradi bede, ki je pri mekaturah, pomejnih porostnikih nastala, je priava nakupila kornil in jih po skupnem porazdelila med pomete. Viskaj-sua pléna je bila 100 kornitlov ptobbi, 30 kornitlov krapin in 40 kornitlov ptomaf.

Orauer. ^{*} Ob 15. do 20. januarja 1912 silovita puinja in hudi mrar -5° R. -; ravnostako v času od 3. do 7. februarja 1912.

V tem času je bilo po vseh plabejci, ker so bili peliki zameti, zaradi katerih je bil promet na državni cesti med Razortem in Vipavo popolnoma ustavljen. Osvi zaradi silovite puje miso mogli v isto.

Mesece marec, april in maj, je pa bilo zelo sušeno vreme, nato malo padja, pa pelike penaf.

Velika požarita. Velika požarita so prijeli ptoci med letom Himkral: 1. decembra, 16. februarja, 1. maja 1912 in 15. julija 1912.

Služb. del. leta.

Poljska leta 1912 se je odločila dne 15. julija 1912 in
nabavila so. mašo. To soči maši je prilož. p. solci 4. razred
poprli, posreko presun, na to so se razdelila sol. razredila
in popustnice na kar so se popustili na goščevico.

Višljakovo Komend
sol. leta.

1. Anton Skalac, nadučitelj in solci, vodja, imajoč
slabega razlozjujega konica, dan sli. okr. sol. sveta
postojanskega, razredila 1. razreda.
2. Franz Rihar, kapelan in kapelan, je poučeval
verouk v vseh razredih.
3. Franc Mercina, def. učitelj in poravnatelj, razredila II. razreda.
4. Ljudmila Poršner, def. učiteljica, razredila III. razreda.
5. Franc Gornj, def. učitelj, razredila II. razreda p.
6. Frída elmbrojni, gov. učiteljica, razredila III. razreda.

Statistični izkazi Komend leta 1912.

Stanje	Razred										Skupaj
	I.		II.		III. a		III. b.		IV.		
	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	m.	f.	
16 sept. 1911	20	30	22	29	24	24	24	20	21	32	246
vstopilo	-	-	1	1	-	-	-	-	2	-	4
istopilo	-	-	2	-	2	-	1	1	1	3	10
umrlo.	2	-	27	=	-	-	-	-	-	-	2
15. julija 1912	18	30	21	30	22	24	23	19	22	29	238

Vičel 14/3 913

Anton Skalac
sol. vodja

M. M. M.

ZNANEC ANTON CIZARA

Od junija 1992. leta sem zaposlen v vipavski vojašnici. Po dolгих desetletjih sem se po spletu raznih okoliščin spet vrnil v Vipavo. Moj oče, danes upokojenec, je nekaj let služboval na tukajšni postaji milice. Samo bežno in megleno se spominjam tistih let. Spomnim se še vodnjaka v parku, lip pred cerkvijo, vrtov ob glavni cesti, kjer so danes stanovanjski bloki in trgovina. Spominjam se tudi starega vipavskega gradu, kamor smo hodili ob nedeljah, spomnim se čevljarja na Glavnem trgu, izvirov reke Vipave in

“Podskalce”. Stanovali smo v prostorih današnjega otroškega vrtca. Tu sta se rodila tudi moj prvi brat in sestra. Decembra 1954. leta je bil oče premeščen v Goriška Brda. Tako sem za nekaj desetletij odšel iz Vipave. Kjerkoli sem bil, povsod me je spremljalo zanimanje za našo preteklost, posebno pa še za vojno zgodovino. Zanimali so me še živeči udeleženci preteklih vojn ali njihovi potomci. Po ponovnem prihodu v Vipavo sem spoznal mnogo prijaznih in zanimivih ljudi. Že prva leta sem večkrat opazil starejšega moža čvrste hoje, kako se sprehaja po Glavnem trgu. Mož višje postave, pokončne drže in strumnega koraka je vsak dan hodil nekako po isti poti. Tu in tam se je ustavil, z zanimanjem opazoval vse okrog sebe ter z mimoidočimi znanci spregovoril nekaj besed. Nekako podzavestno sem prišel do sklepa, da gre za zanimivo osebnost, za markantnega človeka, kot pravimo. Njegov videz in hoja sta mi dala vedeti, da gre za človeka, ki ve, zakaj živi, za človeka velikih življenjskih izkušenj. Še zdaleč pa si nisem mislil, da je lahko toliko star. Tako sem

Anton Cizara v Španiji, 1936-1939

nehote spoznal gospoda Antona Cizaro. Nekega dne, čakajoč na avtobus, sem spoznal tudi starega Vipavca Ivana Petkovška. Ivanov pokojni stric Jože Petkovšek je padel med špansko državljansko vojno 26. decembra 1938. leta kot italijanski vojak pri mestu Cogull v Španiji. Večkrat sva se pogovarjala o tem. Nekega dne mi je gospod Petkovšek ob slučajnem srečanju pred pošto predstavil Antona Cizaro. To je bilo v drugi polovici

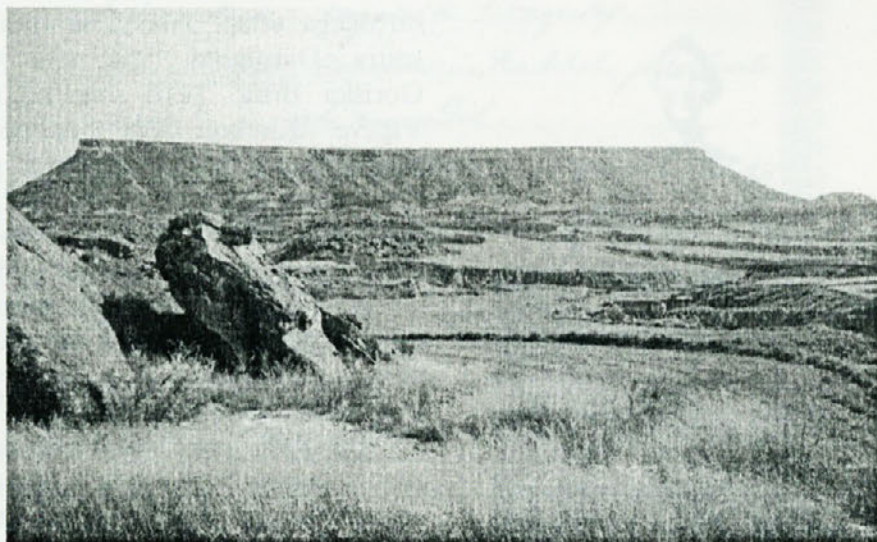
1996. leta. Prav v tem času sem pričel zbirati gradivo za načrtovano razstavo o Španiji 1936-1939, katero sem tudi kasneje postavil v vojašnici. Šele po večkratnih bežnih srečanjih sem gospoda Cizaro poprosil, ali ga lahko obiščem na domu. Tudi Anton Cizara je bil namreč pripadnik italijanskega intervencijskega korpusa v Španiji od 1936. do 1939. leta (Corpo Truppe Volontarie). Ob prvem obisku mi je gospod Cizara podaril vrsto originalnih dokumentov iz obdobja svojega bojevanja v Španiji. Originale sem kasneje odstopil Goriškemu muzeju. Ob drugem

Za 20mm protiletalskim topom Breda - na sredini Anton Cizara

obisku pri gospodu Cizari, januarja tega leta, pa sva imela daljši pogovor o njegovih izkušnjah in bojni poti med špansko vojno.

Skozi stoletja obstoja našega naroda so se naši predniki in tudi še živeči pričevalci vojn v polpretekli zgodovini bojevali predvsem za tuje vladarje in tujo oblast. Večina od njih pod prisilo, mnogi kot prostovoljci, nekateri pa iz gole potrebe po preživetju. Kakorkoli in kadarkoli je bilo, poglavja iz tega dela naše zgodovine nam povedo, da smo bili Slovenci dobri vojaki, hrabri, preudarni in zanesljivi. Usodo enega izmed njih, enega izmed tisočev, želim predstaviti v tem prispevku. Anton Cizara mi je med najinim pogovorom povedal, da izhaja njegova rodovina iz krajev nekdanje beneške republike, ki je propadla z Napoleonovim vojnim posegom leta 1797. Njegov rod se je na Vipavskem nekako ustalil leta 1828 s sedanjim, takrat poslovenjenim priimkom. Njegova mati je bila doma iz Orehovca pri Podnanosu (pisala se je Tomažič), tja se je iz Vrhpolja priženil njegov oče Anton. V prvem razredu osnovne šole se je Anton Cizara učil še v slovenskem jeziku, v kasnejših razredih pa je bil pouk v italijanščini. V tistih časih je bila Primorska del kraljevine Italije. Po končani osnovni šoli ga je oče dal v uk za čevljarja. "To je lep poklic in boš na toplem", mu je dejal. Ob dopolnitvi enaindvajsetega leta je bil Anton Cizara vpoklican k vojakom. To je bilo 1936. leta. Cizara še danes hrani

Značilen hrib v bližini Zaragoze (Foto: Zvonimir Lipovšek, september 1997)

v miznici dekletov "pušljc". Tudi takrat so fantje odhajali na nabor z okrašenimi vozovi, vendar je bilo vse skromnejše in manj slovesno kot danes. Vojaški rok je služil v mestu visečega stolpa v Pisi. Dodeljen je bil gorskemu topništvu. Tu je opravil tudi tečaj za desetnika. Za prenos topov so uporabljali mule. To je bilo težko delo. Oskrba konj in mul v poletnih mesecih je neprijetno opravilo. Življenje v vojašnici je bilo tegobno in pusto. Bili so brez dnevnega časopisja, brez radia in stika z zunanjim svetom. Želeli so čimprej kamorkoli. 18. julija 1936 se je pričela državljanska vojna v Španiji. Proti zakonito izvoljeni vladi je bil izveden državni udar. Italijanska vlada je podprla uporne nacionalistične generale in jim izdatno pomagala tako v orožju kot v vojaštvu. Tudi Cizarova enota je bila poslana v Španijo. Rečeno jim je bilo, da gredo v Abesinijo. Tudi oblečeni in opremljeni so bili tamkajšnjim podnebnim razmeram primerno. V pristanišču Gaeta so se vkrcali na ladjo Lombardija. Šele tam so izvedeli, kam gredo. Na ladji so dobili tudi nove uniforme. Vožnja po morju je bila počasna. Decembra 1936 so se izkrcali v Cadizu. Od tu so odšli proti Malagi in nato v Sevilljo. V Sevillji je bila nanovo ustanovljena mešana brigada "Flechas Negras". Dodeljen je bil v enoto imenovane brigade protiletalskih 20mm topov "Breda". Nekaj časa je opravljal dolžnost merilca na protiletalskem topu, kasneje pa je bil poveljnik oddelka. V sestavi te enote je prekržaril celo Španijo. Bojeval se je pri Toledu in na Gvadalahari ter v okolici Zaragoze in pri Santanderju. Na severu Španije je srečal tudi Vipavca Krhmeta in Bizjaka. Mnogo zanimivega mi je povedal Anton Cizara. Kako so mu na Gvadalahari med spanjem zmrznili prsti. Štiri leta so se mu gnojili. Hudo je bilo tudi pri Hueschi. Tam jim je zamrznila voda v tovarnjakih za vleko topov. Mraz jim je onemogočil vseh dvanajst tovarnjakov. Na strani nacionalističnih sil se je bojeval skupaj s Španci. "Dobri fantje so", mi je dejal stari vojak. "Posebno tisti iz Galicije in Kanarskih otokov. Kanarčanom smo rekli kanarini." Zares so bili dobri

vojaki. Po končani državljanski vojni so iz Cadiza odpotovali v Neapelj. Tu so bili nekaj časa v karanteni in zdravniško pregledani. Sredi poletja 1939. leta se je Anton Cizara vrnil domov v Vipavo. Za udeležbo v španski vojni je prejel dve odlikovanji, in sicer:

- La Cruz Roja del Merito Militar in
- La Medalla de la Campaña.

V januarju 1940 leta je bil Anton Cizara spet vpoklican v italijansko vojsko. To pa je že druga zgodba. Danes 83-letni anton Cizara se rad spominja tistih časov. Zelo rad bi še enkrat videl Cadiz, Toledo, Barcelono in druge kraje v Španiji. Leta ne prenesejo več dolge in naporne vožnje. Dolgo sva se pogovarjala o Španiji in ne samo o vojni. Tudi o vinu sva govorila. "Da, dobro vino imajo v Španiji, posebno v okolici Valencije. Sladko in močno je. Morali smo ga mešati z vodo, tako so nam svetovali domačini", mi je rekel Cizara. Na koncu sem ga vprašal, kaj bi svetoval ali povedal našim današnjim vojakom slovenske vojske. "Naj bodo veseli, ker imajo tako kratek vojaški rok", mi je rekel. Res je, tako kratek vojaški rok ima malokatera vojska v svetu. Anton Cizara živi danes v Vipavi v ulici Gradnikove brigade 13. Je upokojenec in ima, kot pravi, tri poklice. Je čevljar, urar in kinooperater. Stanovanje je preprosto in skromno opremljeno, vendar bogato z raznimi slovarji, leksikoni in drugimi knjigami. Antonu Cizari se na tem mestu za pomoč zahvaljujem. Upam, da bova še kdaj skupaj sedla za mikrofona.

Zvonimir Lipovšek

IZ NAŠE KS

POROČILO O DELU KS VIPAVA

Čistilna akcija

V drugi polovici maja je potekala v krajevni skupnosti Vipava čistilna akcija. V delo so bila vključena društva, ki delujejo v Vipavi, prav tako pa tudi obe šolski ustanovi, in sicer Osnovna šola Draga Bajca Vipava in Škofijska gimnazija. Posebno pomoč pri izvedbi akcije je nudilo Gasilsko društvo Vipava, ki je na željo krajanov, ki tega sami ne morejo, odpeljalo večje odpadke. Komunalna družba iz Ajdovščine je razvrstila kontejnerje za večje kosovne odpadke na predhodno dogovorjene lokacije. Tako so prebivalci več ulic odnašali te odpadke na zbirno mesto. Vse želje posameznih krajanov niso bile upoštevane, kajti Komunalna družba ima pri postavitvi zahteve glede dostopa svojih kamionov in obračanja le-teh; videti pa je, da z vsakoletnim čiščenjem počasi prodira v našo zavest miselnost, da je potrebno sproti odpeljati staro šaro iz hiš. Letos je bilo odpeljanih kar petnajst kontejnerjev odpadkov.

V KS Vipava razmišljamo, da bi ustanovili hortikulturno društvo, in tako poskrbeli, da bi procelja naših hiš krasilo več cvetja. KS Vipava bi poskušala delno zagotoviti finančna sredstva, večino teh bi moral zagotavljati občinski proračun v okviru turistične promocije. Posebno skrb bi morali v bodoče nameniti vzgoji in odnosu posameznika do urejenega in čistega okolja in zato organizirati ustrezna stalna predavanja.

V okviru čistilne akcije je KS Vipava pripravila tudi popis poškodovanih in neregistriranih vozil, ki zavzemajo prostor na javnih površinah in kvarijo videz kraja. Seznam je posredovala občinski upravi, ki bo, glede na znane ali neznanе lastnike teh vozil, ukrepala v skladu z novim prometnim zakonom.

Ozvočenje ob pogrebnih svečanostih

Krajanje Vipave bi radi ponovno obvestili, da je KS Vipava naročnik in plačnik ozvočenja vseh pogrebnih svečanosti v Vipavi ob grobu umrlih. Svojce zato prosimo, da nas

pravočasno obvestijo o dnevu in uri pogreba, da zagotovimo ozvočenje in na vašo željo tudi objavo obvestila o smrti in pogrebu na sedežu KS Vipava. Glede tega obveščanja vas želimo posebej opozoriti, da matični urad oz. krajevna skupnost nimata vedno podatkov o smrti in pokopu krajana, in zato obvestilo izobesimo le na poziv svojcev, ki pa tako informacijo lahko tudi odklonijo.

Zahvala

Za sodelovanje na prireditvi ob dnevu državnosti se zahvaljujemo: Branku Tomažiču, poslancu DZ Republike Slovenije, Urški Makovec in Dominiki Vovk, Metki Zgaga in Mateju Vovk, Martini Vrčon in Poloni Praček, Folklornemu društvu Vipava in Gasilskemu društvu Vipava, Idi Makovec za pomoč pri pripravi programa ter Tini Kodre za vodenje prireditve.

*Predsednica sveta KS
Marta Rodman*

IZ NAŠE OBČINE

PRIZNANJA OBČINE VIPAVA ZA LETO 1998

Občinski svet je na svoji 34. redni seji, dne 15. junija 1998, sprejel sklep, da se priznanja občine Vipava za leto 1998 podelijo naslednjim nagrajencem:

1. Najvišje občinsko priznanje PRIZNANJE OBČINE VIPAVA za leto 1998 prejme ŠKOFIJSKA GIMNAZIJA IN MALO SEMENIŠČE VIPAVA

V letošnjem letu poteka 40 let od ustanovitve Srednje verske šole v Vipavi, vzgojni zavod Malo semenišče pa se bliža svojemu zlatemu jubileju.

V vipavsko semenišče so sprva sprejemali le dijake iz goriške apostolske administrature, ki so želeli postati duhovniki. Zavod je bil urejen kot internat, dijaki so obiskovali nižjo gimnazijo v Vipavi in višjo v Ajdovščini.

Leta 1957 je bila v Malem semenišču v Vipavi ustanovljena Srednja verska šola, v katero so sčasoma pričeli sprejemati gojence iz vseh slovenskih škofij in s tem je postal v polnosti upravičen ustanovitveni naslov zavoda "Slovensko malo semenišče v Vipavi".

Leta 1991 je šolo priznala tudi država. Od tedaj bivata v istih poslopih Malo semenišče, dijaški dom in Škofijska gimnazija Vipava. To je sicer cerkvena šola, vendar namenjena tako kandidatom za duhovniški poklic, kakor tudi dekletom in fantom, ki se usposabljaajo za druge poklice, a jim je ob tem vodilo krščanski etos.

V zadnjem času predstavlja velik izziv gradnja novega poslopja za potrebe Škofijske gimnazije in ureditev dijaških domov, kar bo cerkveno in kulturno poslanstvo zagotovo še poglobilo in razširilo.

Za dolgoletno bogatenje kraja in območja ter kot vzpodbuda za izzive prihodnosti si Škofijska gimnazija in Malo semenišče Vipava zagotovo zaslužita najvišje občinsko priznanje - PRIZNANJE OBČINE VIPAVA.

2. Plaketo občine Vipava prejme PLANINSKO DRUŠTVO VIPAVA

Planinsko društvo Vipava praznuje letos 95. obletnico svojega delovanja. V tem času je društvo doživljalo svoje vrhe in padce; od leta 1966 pa uspešno deluje in se ohranja. Društvo združuje ljudi različnih starosti in pogledov in v ta namen organizira razne oblike planinskega in drugega udejstvovanja, kot so: planinski izleti, pohodi, srečanja,

tabori, urjenje v plezalnih veščinah, izobraževalni tabori, mladinske vzgojne akcije, urejanje planinskih poti, sodelovanje na tekmovanjih, izdajanje glasila Tura in druge sorodne dejavnosti. V delovanju društva se kaže tudi skrb za rekreacijo starejših, zlasti hvalevredna pa je vzgoja mlajših planincev, da spoznavajo gorski svet, njegovo živalstvo in rastlinstvo in si privzgajajo čut za prijateljstvo, lepoto pa tudi za varstvo narave. Za promocijo območja in njegovih naravnih danosti ter za posvečanje skrbi resničnim in pravim vrednotam se Planinskemu društvu Vipava ob njegovi 95-letnici podeli plaketa občine Vipava.

3. Za več kot desetletno izhajanje glasila VIPAVSKI GLAS prejme UREDNIŠKI ODBOR VIPAVSKEGA GLASA plaketo občine Vipava

Živimo v času, ko so v javnosti zelo cenjene materialne dobrine. Ker pa človek ne živi samo od kruha in vode, mora imeti za zdrav razvoj osebnosti tudi kulturno in narodnostno vzgojo. Prav k temu cilju stremi Uredniški odbor Vipavskega glasa, ki že od leta 1985 nesebično prenaša mladim rodovom zgodovinsko izročilo naše doline. S svojo vztrajnostjo, neutrudnim iskanjem po arhivih in sodelovanjem z zunanjimi sodelavci so dosegli, da Vipavski glas po vsebini in tudi obliki prerašča običajna krajevna glasila. V njem lahko bralci najdejo različne zanimive teme s področja zgodovine, etnologije, kulture, zapisovanja starih šeg in navad, ki niso bile še nikjer objavljene. Zaradi zanimivosti in pestrosti se krog bralcev širi tudi v tujino, izvode pa zbira in hrani tudi Narodna univerzitetna knjižnica v Ljubljani.

Javno priznanje, ki ga člani Uredniškega odbora v vseh teh letih še niso bili deležni, je priznanje vsem, ki jim ni žal časa in truda za dejavnosti, ki niso plačane, in vzpodbuda uredništvu, da bi z delom nadaljevalo, ohranjalo izvirnost in domačnost Vipavske doline ter jo z glasilom predstavljalo v širšem kulturnem prostoru.

4. Gospodu PETRU VRČONU se podeli plaketa občine Vipava

za aktivno delovanje v Krajevni skupnosti Vipava, Občini Vipava, Gasilskem društvu Vipava, v strukturah gasilskih zvez, nogometnem klubu Vipava, pri pevskem zboru, prosvetnem društvu, skratka, za sodelovanje v vseh dejavnostih, ki bogatijo naše območje. Marsikdo zna površno zamahniti z roko in dejati: Ah, saj se v tem prostoru sploh nič ne dogaja.

Gospod Peter Vrčon zagotovo ve, da temu ni tako. S svojo prisotnostjo in delovanjem na raznih področjih v naši občini, lahko prejšnjo trditev zavrne z odgovorom: "Veliko se dogaja, a se ne dogaja samo od sebe." Potrebna je volja in nesebičnost ljudi, ki se zavedajo, da brez njihovega elana dejavnosti zamrejo in tako prostor izgubi na svoji kvaliteti.

Za njegovo požrtvovalnost in nesebično razdajanje kraju in območju, se gospodu Petru Vrčonu podeli plaketa občine Vipava.

TRASA HITRE CESTE RAZDRTO - VIPAVA

Z namenom, da bi čimprej prišli do lokacijskega dovoljenja ter bi se tako pričelo z gradnjo hitre ceste od Razdrtega do Podnanosa, ki je hkrati tudi najbolj kritičen odsek primorskega kraka hitre ceste, je Svet občine Vipava ponovno potrdil stališče glede trase, ki je bilo sprejeto že v letu 1997 in obenem zavzel načelno mnenje, da se je v kasnejši fazi, po sprejetju Uredbe o lokacijskem načrtu, pripravljen pogovarjati o spremembi lokacije določenih objektov na trasi z namenom, da se reši biotop na področju Mlak.

SUBVENCIONIRANJE OBRESTNIH MER

V naši občini je nedavno začel veljati Pravilnik o subvencioniranju obrestnih mer za najete kredite za izgradnjo, prenovo in nakup stanovanj in stanovanjskih hiš v občini Vipava (Uradno glasilo 7/98).

S tem pravilnikom je občina določila pogoje in postopek za subvencioniranje obrestne mere za kredite, najete pri poslovni banki, s katero ima občina sklenjeno pogodbo z namenom, da bi spodbujala izgradnjo, prenovo in nakup stanovanj in stanovanjskih hiš. Na podlagi navedenega pravilnika je župan občine Vipava dne 5.6.1998 objavil javni razpis za subvencioniranje obrestnih mer za najete kredite za **prenovo starih stanovanjskih hiš** v občini Vipava za leto 1998. Javni razpis je izobešen na oglasnih deskah v krajevnih skupnostih občine Vipava.

Interesenti, ki želijo najeti kredit, morajo izpolnjevati splošne in posebne pogoje, ki jih določa pravilnik.

Rok za oddajo vlog je 15. julij 1998

(obrazec lahko dvignete na sedežu Občine Vipava, Glavni trg 15)

TRŽNA GRADNJA V OKVIRU UREDITVENEGA NAČRTA VIPAVA - CENTER

Skupščina občine Ajdovščina je v letu 1991 sprejela Odlok o ureditvenem načrtu Vipava center, s katerim je opredelila območje centra naselja Vipava. V ureditvenem območju je predvidena gradnja objektov centralne dejavnosti - terciarne in kvartarne dejavnosti ter stanovanja. Od tedaj so bile izdelane številne variante pozidave, vse z namenom, da bi gradnjo čimbolj prilagodili zahtevam lastnikov, ki niso pripravljeni odprodati zemljišča oz. stavbišča.

Da bi pridobili investitorja za omenjeno tržno gradnjo, je občinska uprava v skladu s sklepom občinskega sveta javno objavila poziv za sodelovanje gradbenim podjetjem in drugim zainteresiranim subjektom.

UREDITEV CESTNOPROMETNIH PREDPISOV V OBČINI VIPAVA

Večina voznikov je že dodobra seznanjena z novim Zakonom o varnosti cestnega prometa (Uradni list RS, št. 30/98). 18. člen navedenega zakona med drugim določa, da lahko organ lokalne skupnosti, pristojen za promet, predlaga upravljalcu državne ceste omejitve največje dovoljene hitrosti in **določitev posebne prometne ureditve** na državnih cestah v naselju. V skladu z 28. členom tega zakona je sicer največja dovoljena hitrost na cestah v naselju omejena na 50 km/h, vendar pa je na posameznih cestah v naseljih lahko največja dovoljena hitrost za vozila do 70 km/h, če varnost prometa in predpisani prometno - tehnični elementi to omogočajo in je to določeno s predpisanim prometnim znakom.

V skladu s to, z zakonom dopuščeno opcijo, je Občina Vipava na pristojne naslovila prošnjo, naj se pretehta možnost in dovoli na magistralni cesti skozi naselje Vipava hitrost 60 km/h, da ne bi prihajalo do morebitnih zastojev v prometu.

DOLOČITEV PRIORITETNEGA VRSTNEGA REDA INVESTICIJ V KOMUNALNO INFRASTRUKTURO NA DEMOGRAFSKO OGROŽENIH OBMOČJIH OBČINE VIPAVA

Občinski svet je na svoji 34. redni seji sprejel sklep, da se gradnja komunalne infrastrukture - glavni povezovalni kanali z navezavo na čistilno napravo Vipava v

Vipavi določi kot prioritarno investicijo na demografsko ogroženih območjih v občini Vipava za leto 1998.

Lahko ugotovimo, da se bo z izgradnjo glavnih povezovalnih kanalov z navezavo na čistilno napravo pripomoglo zlasti k naslednjemu:

- **Izboljšanje kvalitete vode**

Ureditev čistilne naprave in glavnih povezovalnih kanalov bo omogočila izboljšanje stanja reke Vipave; tako bo le-ta prešla iz tretjega v drugi kakovostni razred. To je še posebej pomembno, ker mora država Slovenija zagotavljati kvaliteto vode po merilih Evropske unije.

- **Izboljšanje razvojnih možnosti**

Razvoj podjetništva in obrti, odpiranje delovnih mest, zlati pa turistični razvoj je brez čistilnih naprav že sedaj ogrožen. Glavni povezovalni kanali bodo torej povečali razvojne možnosti občine. Z gradnjo novih stanovanj in odpiranjem delovnih mest pa bodo dane možnosti za zaustavitev negativnih demografskih trendov.

PROSTORSKI PLAN

Po dolgih in mučnih usklajevanjih s pristojnimi ministrstvi so bile sprejete spremembe in dopolnitve prostorskega plana občine Vipava.

Za predloge, s katerimi Vlada RS ni soglašala, bomo ponovno iskali možnosti za uskladitev. Tako bo gradnja na teh površinah morda tudi mogoča.

ČESTITKA

Ko beseda pove, tedaj živi-
če ni nekoga, ki bi jo izrekel,
ostane zamolčano vse,
kar bi moralo pripovedovati.

Uredništvu Vipavskega glasa iskreno čestitamo za prejeto priznanje- plaketo občine Vipava za leto 1998.

*Za Občinsko upravo
Helena Kobal*

* * *

POLICIJA SVETUJE!

“Bliža se čas brezskrbnih počitnic in dopustov. Družina si je privoščila zaslužen počitek, ki pa je ob vrnitvi domov izgubil svoj sijaj in povzročil veliko skrbi in jeze. Vlomilec si je v tem času temeljito ogledal njihovo stanovanjsko hišo in odnesel večino najdražjih predmetov. Hi-fi glasbeni stolp, TV sprejemnik, kamera, videorekorder, zlatnina in tudi nekaj gotovine, ki so jo hranili doma za “hude” čase. Vse to je uspelo vlomilcu odpeljati v času njihove odsotnosti. Povprašajo pri sosedih, prijateljih, znancih. Nihče ni opazil nobenih posebnosti. Starši se razočarani vračajo v službo z mislijo, da so bile to njihove zadnje počitnice.”

V zadnjih letih število vlomov v stanovanjske hiše in stanovanja narašča. Prav tako se pojavljajo nove, organizirane in zmeraj bolj nasilne oblike kriminala, kot so tatvine vozil, vlomi v vozila, različne oblike ropov, roparskih in žeparskih tatvin itd. Letno v RS izgine preko 1400 vozil, zgodi se okoli 500 ropov, ... vlomnih tatvin.

Zgoraj opisana zgodba se lahko pripeti vsakemu izmed nas. Lahko bi naštevali še več

različnih zgodb, vsako s svojimi značilnostmi, ki pa jih lahko označimo s skupnimi besedami bes, jeza, žalost, razočaranje. Z namenom, da ne bi tudi Vi postali oškodovanec ali žrtev kaznivega dejanja, so Vam policisti v naslednjih številkah glasila pripravili nekaj nasvetov, po katerih se poskušajte ravnati in s tem prispevati k lastni varnosti, zaščiti svojega premoženja, kakor tudi k varnosti soljudi.

V primerih, ko potrebujete pomoč ali nasvet, se obrnite na policiste in na Vašega vodjo policijskega okoliša!

S skupnimi močmi smo v borbi proti kriminalu uspešnejši!

NE PONUJAJTE PRILOŽNOSTI NEPRIDIPRAVOM

Za varnost svoje lastnine lahko največ storite sami.

Svetujemo vam:

- Torbic, kovčkov in drugih predmetov ne puščajte na policah, sedežih ali na drugih vidnih mestih. Ti predmeti so vaba za tatove; varneje bodo shranjeni v prtljažniku. Zlatnina, denar, kreditne kartice, čeki in dokumenti ne sodijo v predale vozila.
- Prtljago naložite v vozilo tik pred potovanjem. Ne puščajte prtljage na strehi avtomobila.
- Če je le mogoče, ne puščajte ključev v avtomobilu brez nadzora (avtopralnice, servisi..). Preprečili boste ponareditev ključev in tatvino vozila.
- Ko zapuščate vozilo, zaprite vsa okna in vrata ter obvezno zaklenite vozilo, prtljažnik in pokrov posode za gorivo.
- Vključite alarmno napravo.
- Nikoli ne puščajte ključa v kontaktni ključavnici, tudi če zapustite vozilo le za kratek hip.

SAMO V VRTEC SEM SKOČILA ...

... in pustila torbico na prednjem sedežu... Naj se to ne pripeti tudi vam. Dosledno varujte svojo lastnino.

ODNESLI VSE, KAR JE IMEL

Tatovi in vlomilci imajo radi lahko delo. Poskrbite za tehnične ovire, sodelujte s sosedi. Doma ne hranite večjih vsot denarja.

- ojačana ali posebna protivlomna in protipožarna vhodna vrata, opremljena s kakovostnimi ključavnicami, kukulom, zaščitnim okovjem in ščitom proti lomljenju ključavnic
- če je stanovanje v pritličju, okna zaščitimo z varovalnimi folijami in mehansko zaščito na okenskih krilih
- na hiši namestite senzorsko luč
- vgradite kakovostno alarmno napravo, vezano na lokalno signalizacijo (luč, sireno, mobitel, pozivnik ipd.) in, če je le mogoče, tudi na varnostno podjetje, ki bo posredovalo v primeru javljanja vloma ali poskusa vloma
- vrednejše predmete hranite v doma vgrajenem sefu ali v bančnih ustanovah.

O vgrajeni alarmni napravi obvestite sosede in objekt označite z nalepkami, ki opozarjajo nanjo!

TUJA NESREČA - TUJA SKRB

Od vseh nesreč najlaže prenašamo tujo. Naslednji ste na vrsti vi - ali pa tudi ne. Ukrepajte pravočasno - zavarujte sebe in svoj dom ...

ROPARI NA DOMU

V Sloveniji naraščajo hišni ropi, ki so izvedeni na brutalen in dobro pripravljen način. Storilci žrtve vnaprej izbirajo in objekte predhodno skrbno opazujejo. Napadi so običajno izvedeni na nič hudega sluteče ljudi v njihovih hišah ali stanovanjih. Roparji uporabljajo telesno silo, grožnje, razne nevarne predmete in orožje ter tako žrtev prisilijo, da pove, kje hrani gotovino in druge vrednosti.

Pri hišnih ropih gre za hudo nasilje, pri katerem storilci delujejo v skupinah, so zamaskirani in oboroženi, žrtev zvežejo, ji grozijo z orožjem in se nenavadno dolgo zadržujejo v prostorih. Očitno je, da poznajo razmere v objektih, da v nekaterih primerih celo vedo, kje so skriti prihranki, da ropajo na domovih starejših ljudi in žensk, ki niso sposobni nuditi ustreznega odpora itd.

Svetujemo vam :

- večjih vsot gotovine ni modro skrivati doma. Primernejše je, če si vgradite zidni ali pohištveni trezor. Najbolj zanesljiv naslov za hrambo in varčevanje gotovine je banka
- če se kljub temu odločite, da določeno vsoto gotovine hranite na "skritem" mestu doma, tega nikomur ne zaupajte. Krog tistih, ki vedo za skrivališče, naj bo čim manjši
- če posojate gotovino prijateljem in znancem, je možnost odtekanja informacij toliko večja
- vhodna, stranska, kletna in garažna vrata naj bodo vedno zaklenjena in opremljena s kakovostno ključavnico ter varnostnim ščitom. Pomembne so tudi dodatne ključavnice
- rolete in kakovostna okenska zapirala so tudi pomemben element zaščite, saj otežujejo in zadržujejo hiter prihod vlomilca v vaš dom
- stranska, balkonska, kletna vrata in vrata teras naj bodo zaklenjena, ne puščajte jih priprtih ali celo odprtih, tudi ko ste za kratek čas odsotni od doma
- ključev ne puščajte v pisemskih nabiralnikih, pod predpražnikom, v cvetličnih lončkih, na okenskih policah ali drugih "skrivališčih"
- pomembno je, če imate v hiši ali v stanovanju telefonski priključek, da lahko v primeru ogroženosti najprej pokličete policijo
- pred vhodnimi vrati na dvorišni strani hiše je zaželjena ustrezna razsvetljava, da se lahko ob zvonjenju ali trkanju prepričate, kdo je pred vrati. Zelo primerna je senzorska luč
- na notranji strani vrat je zaželena dodatno vgrajena veriga. Vrata odprite le ob zaprti verigi
- preden odprete vrata, pogledjte skozi kukalo, ali pa se po domofonu oziroma s pogledom skozi okno prepričajte, kdo stoji pred vrati
- če na stopnišču, v veži, na dvorišču ali pred sosedovim stanovanjem opazite neznane osebe, jih vprašajte, h komu gredo, kaj iščejo, koga čakajo, oziroma jim dajte vedeti, da ste jih opazili
- alarmne naprave so pomemben element varnosti pred vlomilci, roparji in nasilneži, zato jih policija močno priporoča. V primeru groženj, napada ali poskusa nasilnega vdora v vaš dom lahko z njimi pokličete pomoč ali opozorite okolico, da ste v nevarnosti
- policija posebej opozarja: Ne poskušajte sami prijati vsiljivca, zlasti če ste telesno šibkejši. Takoj pokličite policijo!
- policijo pokličite tudi, če opazite kakršnokoli spremembo ali neupravičeno poseganje v vaš dom, zadrževanje sumljivih ljudi, če vam kdo grozi ali streže po življenju itd.

Iz Škofijske gimnazije

ZAČETEK GRADNJE ŠKOFIJSKE GIMNAZIJE VIPAVA

Priprave na gradnjo novih prostorov za škofijsko gimnazijo Vipava so potekale dobra tri leta. Naš škof Metod Pirih je za pripravo in izpeljavo gradnje imenoval škofijski gradbeni odbor, v katerem je osem članov. Vipavsko župnijo zastopa na predlog gospoda dekana Franca Pivka gospod Peter Vrčon. Člani gradbenega odbora se pri strokovnih vprašanjih posvetujejo z zunanjimi izvedenci.

V času priprav je bilo veliko sestankov, posvetovanj in iskanja najboljših rešitev. Pri iskanju primerne parcele za novo gimnazijo nam je pomagalo vodstvo vipavske občine, svetniki, člani krajevne skupnosti in nogometni klub. Tako smo od nogometnega kluba Vipava 17. aprila 1997 kupili gradbeno parcelo na Policah.

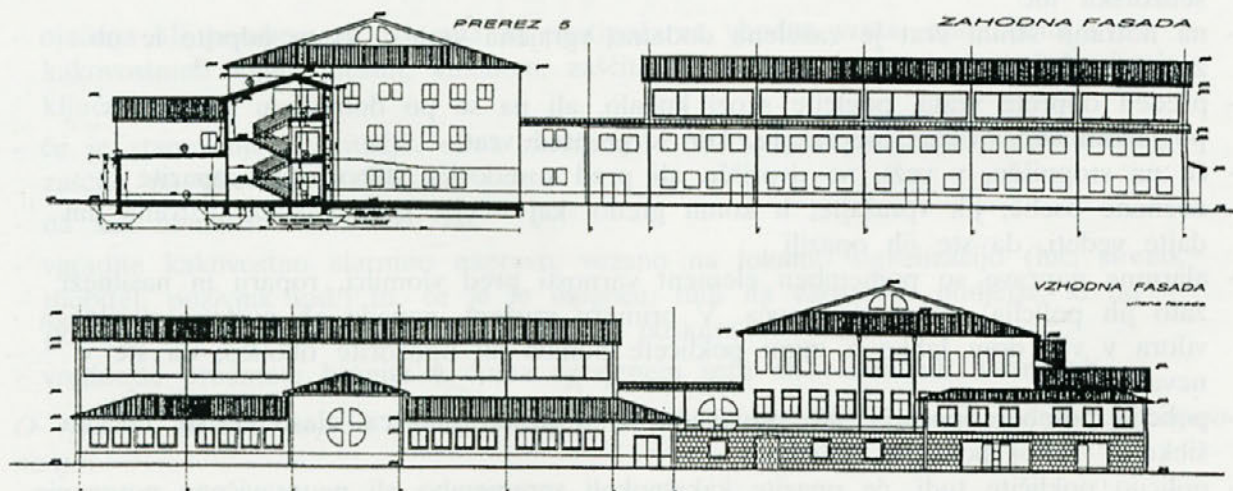
Škof Metod je posebej povabil vse duhovnike in vernike naše škofije, da po svojih močeh duhovno in materialno podprejo in pomagajo pri gradnji. Vsa finančna sredstva, tako za novo gradnjo kot tudi za preureditev sedanjih prostorov Malega semenišča za potrebe dijaškega doma, moramo zbrati sami. Zakonodaja je pač taka, da državo in šolsko ministrstvo ne zavezuje pri investicijah v zasebne šole. Za pomoč se obračamo tudi na različne dobrotnike v zamejstvu in tujini. Načrt zbiranja potrebnih sredstev je hudo prizadel potres na Bovškem, kjer je poškodoval več kot 86 cerkvenih stavb, mnogi ljudje pa nimajo sredstev niti za obnovo lastnega doma.

Upamo, da bomo kljub vsem tem težavam s pomočjo dobrih ljudi v vsej škofiji zbrali 600 milijonov tolarjev, kolikor so predvideni stroški za novo gimnazijo s športno dvorano. V to ceno seveda niso vračunani stroški opreme in stroški preureditve sedanjih stavb za potrebe dijaškega doma. Brez dijaškega doma pa naša gimnazija ne bo dostopna dijaku iz bolj oddaljenih krajev škofije.

Načrte za našo gimnazijo so izdelali v Investbiroju d.d. iz Kopra. Odgovorni vodja projekta je gospa Dunja Kinkela, dipl. ing. arh.

Nova stavba škofijske gimnazije je projektirana za 200 do 240 dijakov. V njej bodo matične in specialne učilnice, kabineti, večnamenska amfiteatralna učilnica, upravni prostori, kapela, jedilnica, knjižnica in servisni prostori.

Športna dvorana bo omogočala tekmovanja v košarki, odbojki in rokometu. V prvi vrsti

Taka naj bi bila nova Škofijska gimnazija

bo namenjena dijakom gimnazije in dijaškega doma, različnim škofijskim srečanjem in prireditvam, ob prostih terminih pa bo na razpolago tudi krajanom Vipave.

Med petimi gadbenimi podjetji, ki so dala svoje ponudbe za gradnjo naše gimnazije, je bilo izbrano gradbeno podjetje Primorje d.d. iz Ajdovščine. Gradbeno pogodbo je 27. maja 1998 podpisal generalni direktor Primorja dipl. ing. gr. Dušan Črnigoj, v imenu koprške škofije naš škof Metod Pirih, s strani semenišča pa ravnatelj Vinko Lapajne. Primorje je z gradbenimi deli začelo 1. junija 1998. V nedeljo, 21. junija 1998 popoldne, je škof Metod ob prisotnosti duhovnikov in vernikov blagoslovil gradbišče nove gimnazije. Temeljni kamen za novo gimnazijo bo blagoslovljen 3. oktobra 1998.

Primorje bo dogradilo šolski in upravni del do 30. maja 1999, športno dvorano pa do 15. avgusta 1999. Prepričani smo, da bo podjetje, kot je Primorje, to nalogo tudi kvalitetno opravilo.

Kljub pomanjkanju finančnih sredstev smo se odločili za sorazmerno kratek rok gradnje zato, da bi čimprej omogočili vpis večjemu številu dijakov iz vse škofije. Tako smo letos prvič vpisali dva oddelka dijakov prvega letnika. Jeseni bo tako sedlo v šolske klopi 31 deklet in 21 fantov, dijakov prvega letnika 98/99. Upamo, da bo kljub upadanju rojstev in manjšemu številu otrok zanimanje za našo gimnazijo tudi v prihodnjih letih tako veliko.

Hvaležni smo družini Prelec iz Vipave in šolskim sestram v Šturjah, ki bodo jeseni sprejele na stanovanje nekaj dijakinj naše gimnazije, ki se zaradi oddaljenosti ne morejo dnevno voziti od doma. Tudi na ta način bo naša gimnazija dostopnejša tistim, ki jih zaradi pomanjkanja prostora ne moremo sprejeti v dijaški dom.

Iskrena hvala vsem, ki z naklonjenostjo in razumevanjem spremljate ter materialno podpirate vzgojno-izobraževalno delo in našo gradnjo.

Vinko Lapajne

Iz OŠ

DAN ODPRTIH VRAT RAČUNALNIŠKE UČILNICE

V sredo, 6. maja 1998 smo med 9. in 12. uro odprli vrata obeh naših računalniških učilnic za vse, ki jih zanima naše delo in bi ga radi spoznali. Za ta dan smo se pri računalniškem krožku skrbno pripravljali. Oblikovali in dopolnjevali smo gradiva, izdelali plakate, preizkušali programe, mentorici pa sta nas usmerjali.

V računalnici 1 v prvem nadstropju so učenci nižjih razredov predstavili:

- s PAINTBRUSHOM je risal Žiga
- matematični program Mara sta obvladovala Rok in Marko
- like KOTIRA Tanja
- s TINKO in ŠKATLO se je zabaval Luka
- s PAVLIHO sta se poigrali Ivana in Nataša
- z liki in barvami ter prvimi števili sta se v programu ALMA pozabavali Špela in Tina
- program SLOVENSKEGA JEZIKA ZA PETI RAZRED sta obvladovala Blaž in Tanja
- v MIŠKINO MALO ŠOLO sta odšli Tina in Špela.

V računalniški učilnici 2 smo predstavili več tem; tu so novi računalniki z Okni 95 in ne poznamo jih še povsem. Toda mi se ne damo in smo po prvi zadregi začeli z delom.

- Kristjan si je ogledoval ANIMIRANE SKICE, ORBITE in ALBERT PHYSIKS - to so programi, ki jih bomo uporabljali pri učenju fizike.
- Izak in Damir sta s pomočjo ELEKTRONSKE ENCIKLOPEDIJE ENCARTA sestavljala listo 25 zanimivosti iz sveta računalništva.
- Tadej in Andrej sta s programom KAKO PA TO DELUJE predstavljala plakat

- o računalnikih; sedaj pa potujeta na PRVO RAZISKOVANJE SVETA.
- Ram in Slobodan z MOVIE MAKERJEM izdelujeta zanimive risanke.
- Klemen pa z AMON WINOM pogloblja svoje znanje ANGLEŠKEGA JEZIKA.
- Urška in Lucija z WORDOM predstavljata našo šolo in delo pri računalniškem krožku.
- Medve z Ireno piševa poročilo o dnevu odprtih vrat.
- Urban in David rišeta s programskim jezikom LOGO.
- Andrej RAČUNA Odstotke in RIŠE GRAFE. Z EXCELOM obdeluje anketo.
- Mitja išče zanimive in pomembne dogodke na ZGODOVINSKEM ČASOVNEM TRAKU.
- Miha si ogleduje umetniška dela LONDONSKE GALERIJE.
- Jure ustvarja s CORELOM.
- Mateju vsi zavidamo, saj se z INTERNETOM podaja v širni svet in išče zanimivosti za nas.

Mentorici Alenka N. Bizjak in Boža Pangerc zaskrbljeno hodita za nami, se ozirata na zaslone in upata, da bo šlo vse po načrtu. Ko bi se le kaj ne "sesulo". Le zakaj ju skrbi? Mi stvar obvladamo; pa nam ne verjameta povsem. Z nami je tudi gospodična Mojca Trbič z OPUSA, kjer se tudi ukvarjajo z računalniškimi programi in z izobraževanjem učiteljev. Vse naše delo bomo skušali sestaviti v zanimiv mozaik - bilten, da se bomo današnjega dne še kdaj spomnili.

Eva in Irena, 7.b Taka je videti računalniška učilnica

MLADINSKI PEVSKI ZBOR

Osnovna šola Draga Bajca v Vipavi ima že vrsto let bogato pevsko tradicijo. Le malo šol se lahko pohvali, da pod njenim okriljem deluje kar šest pevskih zborov.

Veliko nas je, ki radi pojemo

Najdaljšo tradicijo med njimi ima mladinski pevski zbor, ki ga že dobrih dvajset let vodi gospa Zvonka Starc. Pod njenim vodstvom je zbor v zadnjih letih dosegel odlične uspehe na občinskih revijah, kot tudi na državnih reviji v Zagorju.

Pred kratkim je zbor zelo uspešno zapel na zaključnem koncertu najboljših primorskih pevskih zborov na Zemonu. Zbori nastopajo pod skupnim imenom NAŠA POMLAD.

Vsi pevski zbori na šoli tudi letos pripravljajo koncert ob zaključku šolskega leta.

Zvonka Starc

EX TEMPORE

Vipavska osnovna šola je 28. maja letos organizirala že sedmi ex tempore. Tudi tokrat je bil pokrovitelj Agroind. Mentor vipavskih osnovnošolcev gospod Brane Jazbar je bil

Mlade likovnike je pri delu ujel naš fotograf Matej Birsa

Mladinski pevski zbor je zapel nekaj pesmi, ravnateljica, gospa Ljudmila Kovač, pa je podelila priznanja za sodelovanje. Za konec so nas pogostili še s kosilom.

Veliko obiskovalcev si je ogledalo razstavo likovnih izdelkov, ki je bila na ogled v galeriji osnovne šole do sredine junija.

tudi strokovni vodja. Ex tempore se je udeležilo 35 učencev z mentorji iz štirinajstih šol severne Primorske (bivše občine Ajdovščina, Nova Gorica in Tolmin).

Po pozdravnem govoru in predstavitvi izdelkov Yovilanda smo udeleženci odšli po Vipavi, kjer smo v bogati naravni in kulturni dediščini našli svoj motiv. Tako je bilo po vipavskih ulicah od devetih do trinajstih zelo živahno. Nastali so izdelki v različnih tehnikah in različnih formatov.

Ob trinajstih smo se zbrali v galeriji osnovne šole, kjer smo razstavili slike.

Tomaz Lozej, 8.c

DAN KOŠARKE V VIPAVI ŽE DRUGIČ

V Vipavi so v soboto, 16. maja 1998 Košarkarski klub, Športna zveza Vipava in Osnovna šola Draga Bajca Vipava že drugo leto zapored organizirali DAN KOŠARKE. V telovadnici Osnovne šole Draga Bajca so se zvrstile štiri tekme:

Od 14.00 do 15.30 se se pomerili dečki (1.r.-4.r.) iz VIPAVE in PRESTRANKA. Igrali so 3-krat po 10 minut. V prvih dveh tretjinah so vodili Vipavci, sredi zadnjega dela pa so povedli Prestrančani, a najmlajša selekcija Vipavcev pod vodstvom trenerja Ivana

Mlajši dečki: pozdrav z ekipo Prestranka

Ivanova je tekmo ob bučnem navijanju domačih navijačic (mentorica Nadja Marjanovič) in v prisotnosti številnih staršev odigrala s 50:43. Tekmo so komentirale učenke 4. razreda. Sodila sta Gregor Božič in Andraž Lukin.

Za vipavsko ekipo so igrali: Anže Petrič, Gregor Kobal, Marko Čipič, Jernej Naglost, David Koren, Rok Bukovič, Matej Fučka, Matej Premrl, Miha Golob, David Jež, Simon Hrovatin in Miha Malik.

Za Prestranek so igrali: Bubnič, Gavez, Božič, Hrovat, Klobučar, Spinelli P., Adaj, Monfreda, Bijelič, Pavičič, Križaj, Spinelli

I. Njihov trener Marko Milharčič pa je že drugo leto sodeloval s svojo ekipo na dnevu košarke v Vipavi.

Od 15.45 do 17.00 so tekmo odigrale kadetinke (VIPAVA - NOVA GORICA). Ves čas so vodile Vipavke in tekmo dobile z rezultatom 55:43. Tekmo sta sodila Kadirič in Grahovac iz Ajdovščine. Komentirala je Mojca Mihelj.

Za Vipavo so igrale: Meta Bavčar, Melita Kobol, Ana Jež, Alenka Perhavec, Tina Semenič, Katja Kodelja, Špela Batič, Anja Žorž, Alenka Puc in Janja Mikuž.

Trenerja Matej Nabergoj in Andraž Lukin sta bila zadovoljna, saj so nekaj časa kar uspešno igrale tudi pionirke. Meti sta se posrečili tudi dve trojki, kar se ne zgodi prav pogosto na tekmi deklet.

Za Novo Gorico so pod vodstvom trenerja Gorazda Ambrožiča igrale: Petričeva, Abramova, Kogojeva, Kosičeva, Savičeva, Mišičeva, Obidova, Pipanova in Kofolova.

Kadetinke: Katja K. v boju za žogo

Od 17.30 do 19.00 je potekala razburljiva kadetska tekma med VIPAVO in AJDOVŠČINO. Končala se je z rezultatom 64:62 za domače. Ekipi sta bili dokaj izenačeni. V času, ko ni drugih tekem, je za obe ekipi ta tekma po nekajtedenskem premoru pomenila veliko - vsaj tako je bilo videti glede na borbenost na obeh straneh. Vipavske kadete so v letošnjem letu trenirali trije trenerji - Gregor Božič, Matej Kovač in na koncu še Ivan Ivanov.

Kadeti: lepo je igrati, še lepše je zmagati

Zvečer ob 20.00 se je začela članska tekma med VIPAVO in TOLMINOM. Pristrčno vzdušje v dvorani je pričarala plesna skupina (2.-3.r.) pod mentorstvom Tanje Starc. Ekipa Tolminec je diktirala hiter tempo, kar je domačim povzročilo kar nekaj težav in prvi polčas so dobili gostje. V drugem polčasu so jih domači ujeli šele dve minuti pred koncem in tekmo dobili s 60:58. Ljubitelji košarke so tako lahko gledali hitro, zanimivo igro z dobro obrambo in nekoliko manj uspešnimi prostimi meti.

Trener ekipe Matej Kovač je imel pomembno vlogo tudi v igri. Za ekipo KK Vipava so igrali še: Gregor Božič, Gašper Golja, Marko Kogoj, Miha Abrahamsberg, Jernej Ferjančič, Andrej Jež, Primož Bizjak in Martin Mislej.

Ekipo Tolmina so sestavljali: Mežnar, Reje, Rovšek, Mavrič, Valentinuzzi, Uršič, Valentinčič in Rutar. Trener Davor Crnič. Tekmo sta sodila Kimlar iz Nove Gorice in Bratuš iz Idrije.

Člani: Ferjančič, Kovač, Božič, Kogoj, Golja, Jež, Abrahamsberg, Bizjak, Mislej

Ljudmila Kovač

ŠOLSKO TEKMOVANJE - ATLETIKA

V maju smo imeli na stadionu v Vipavi športni dan. Tekmovali smo učenci od 1. do 4. razreda OŠ Draga Bajca in vseh podružničnih šol. Tekmovali smo v teku na 60m in 600m, v skoku v daljino in v metu žogic. V teku na 600m sem osvojila prvo mesto, v teku na 60m pa drugo. David Jež in Monika Fajdiga sta osvojila tretje mesto v skoku v daljino.

Ob dvanajstih je bila podelitev medalj. Domov smo se vračali veseli, saj smo dobili štiri medalje.

Vesna Stopar, 3.a

Iz CUIO

IZLET V DALMACIJO

Veselo smo pričakovali četrtek zjutraj, ko smo odšli v Dalmacijo. Pot je bila dolga in naporna, vendar smo bili vztrajni do konca. Ko smo prispeli na hrvaško mejo, smo že opazovali med vojno porušene hiše. Kako je bilo med vojno, pa so nam povedale že gospe učiteljice. Potovanje je bilo zanimivo, toda tudi žalostno.

Na Plitvičkih jezerih smo si ogledali zanimive slapove in se fotografirali. Kmalu po tem nas je razočaral dež, ki nas je premočil do kosti. Pot nas je nato peljala proti Zadru. Ko smo prispeli, smo se namestili v sobe in obesili mokro perilo. Nato smo se stuširali in se odpravili k večerji. Nato smo šli na obalo. Tam smo se prav lepo zabavali. Nato smo se počasi vrnili v hotel. Vsak je šel v svojo sobo in utrujen legel v posteljo.

Naslednje jutro smo obiskali center mesta. Ogledali smo si tržnico, spotoma zavili še v ribarnico in videli mnogo lepih stvari. Po ogledu tržnice smo odšli pred grad, kjer je stalo pet starih vodnjakov. Tudi tu smo se fotografirali. Pred nami se je dvigal grajski stolp in do njegovega vrha so vodile zavite stopnice, po katerih so se povzpeli: Tamara, Tanja, Tomaž in Alenka.

Nato smo si ogledali cerkev sv. Donata in sv. Marije ter ostanke rimskih zgradb. V centru Zadra so si gospe učiteljice in šofer privoščili močno kavo, mi pa smo počivali v senci visokih starih hiš.

Zadarske ulice so ozke, tlakovane s kamenjem in polne majhnih trgovin. Po ulicah se sprehaja veliko ljudi. Stari del Zadra je obdan z debelim obzidjem, ki je še danes lepo ohranjeno.

Po kosilu smo se odpeljali

proti otoku Pagu. Da je to otok, smo vedeli že prej, kako pa otok izgleda, smo mnogi videli prvič. Iz kombija se je lepo videlo tudi zalive, polotoke in odprto morje. Pag smo prevozili po dolgem in opazili, da je precej gol. Površina otoka je pretežno kamnita, tu raste le pritlikavi bor, brinje in nekatera zelišča (sivka, žajbelj). Razen tam, kjer je mesto Pag in nekateri poletni kampi, so ljudje posadili več dreves. Pag je znan po paškem siru, vinu in čipkah. Na južnem delu otoka ležijo soline in sol, ki jo tu pridelujejo, lahko kupimo tudi v naših trgovinah. S Paga na kopno smo se peljali s

Tako veselo je bilo v Dalmaciji

trajektom. Vožnja je trajala 15 minut. Večina se nas je s trajektom peljala prvič. Bilo je prijetno, nekatere je bilo tudi malce strah. Ko smo pristali, se je vožnja nadaljevala po znameniti jadranski magistrali in opazovali smo razgibano jadransko obalo.

Ustavili smo se v Crikvenici in tam pojedli pico "sa gobama ili bez". Nato se je pot nadaljevala proti mejnemu prehodu. Med potjo smo dremali, peli in poslušali Iztokove "štose". Med vožnjo skozi Reko smo opazili visok dimnik, iz katerega se je kadilo. Gospa Andreja nam je pojasnila, da je to rafinerija.

V Vipavo smo prispeli ob 23. uri. Bili smo zelo utrujeni, zaspani, vendar zadovoljni.

Pošolska B skupina

ŠOLA ZA ŽIVLJENJE

Učenci pošolske skupine Centra za usposabljanje invalidnih otrok Janka Premrla Vojka iz Vipave so bili od 18. do 23. maja v rekreacijskem centru Sonček v Elerjih nad Ankaranom. 12 mladostnikov in njihovih spremljevalcev je bilo vključenih v *Šolo za življenje*, kot so poimenovali enega od programov pošolskega usposabljanja, kjer želijo mladostnike naučiti čimbolj samostojnega življenja.

To je bil teden, ki so ga preživeli kot velika družina, v kateri je imel vsak svoje zadolžitve in obveznosti. Sami so si pripravljali vse obroke hrane, sodelovali pri nabavi,

pomivali posodo, čistili, prali, likali perilo. Veliko pozornosti pa so posvečali tudi kulturi hranjenja, osebni higieni in opazovanju narave. Poleg tega pa so si vzeli veliko časa tudi za pogovore, sprehode, športne aktivnosti in razvedrilo. Center v Elerjih jim je vse to omogočal, saj je prilagojen invalidom; narava je lepa in klima ugodna.

Mladostniki so tako sami odkrili, kaj so sposobni narediti in kaj ne, predvsem pa je bila to velika šola odnosov. Spoznali so, kaj pomeni biti odgovoren za nekoga, kako pomemben je v življenju občutek za drugega in kaj pomeni stvari deliti z drugimi.

Mladostniki so pri vseh zadolžitvah pokazali veliko zanimanja, veliko stvari je bilo zanje novih, vsaj nekateri so prvič v življenju samostojno opravljali določene vsakodnevne obveznosti. Vsaka stvar, ki so jo zmogli narediti, jim je bila vir pravega veselja in navdušenja. In zato je bila Šola za življenje zelo prijetna, koristna in zabavna.

Teden v Elerjih smo preživeli kot velika družina

Alenka Premrl, prof. defektologije

* * *

VIPAVA JE GOSTILA REVIJO PRIMORSKA POJE

Spomladi se je že devetindvajsetič iztekla zborovska prireditve, kakršni ni para ne blizu in ne daleč naokoli: kar 157 odraslih primorskih pevskih zborov (od tega 50 slovenskih zborov, ki delujejo v Italiji!) se je v enotni organizaciji in pod skupno streho, ki ji že od leta 1970 pravimo *Primorska poje*, zvrstila na 27 prireditvah v večjih in manjših primorskih krajih, od Trente do Trsta, od Trbiža do Potroraža. Nosilec prireditve je *Združenje pevskih zborov Primorske*, ki mu stojijo ob strani slovenske organizacije v Italiji: *Zveza slovenskih kulturnih društev* in (letos prvič) *Zveza katoliške prosvete* iz Gorice in *Zveza cerkvenih pevskih zborov* iz Trsta.

V dolgo pisanje bi nas vodil razmislek o tem, kaj vse Primorska poje je: Pregled dosežkov najbolj množične in najbolj naše oblike ljubiteljske kulturne dejavnosti?! Demonstracija enotnosti slovenskega kulturnega prostora v dveh državah?!

Druženje ljudi vsemogočih razlik v skupno prizadevanje po lepem in osrečujočem!?

Potrjevanje in utrjevanje slovenstva na tem prepisnem delu Evrope!?

Vse to in še marsikaj več! In prav zato je revija Primorska poje skozi skoraj tri desetletja ostala nepogrešljiv del kulturne podobe Primorske.

Letos se je ena od prireditev Primorska poje zgodila tudi v Vipavi. Pred (skoraj) polno dvorano združnega doma (dvorana menda še nima novega, času primerne imena) so zapeli zbori iz Trente, Spodnje Idrije, iz Nove Gorice in zamejski Slovenci iz Gaberij, Standreža in Trsta. Šest zborov različnih sestavov, možnosti in dosežkov. Splet domače in tuje, preproste ljudske in polnokrvne umetniške pesmi.

Hvaležni poslušalci so s toplim aplavzom nagradili tako preprost, vendar iskren nastop Trentarjev (koliko pa jih sploh še je, domorodcev v Trenti?), kot tudi navdušujoče prave umetniške dosežke slovenskih deklet iz Trsta.

Prireditve sta pripravila občina Vipava in Zveza kulturnih organizacij iz Ajdovščine.

Nedelja, 5. aprila je bila za Vipavce in 150 nastopajočih pevcev lep, poln in bogat kulturni dan.

Klavdij Koloini

ZA DOM IN DRUŽINO

KAKO BI RAZVESELILI BABICE?

Ob tem vprašanju so se v otroškem vrtecu v Vipavi v skupini "muck" vsuli predlogi in želje naših vnukinj in vnučkov:

- dajmo jim darilo
  - naredimo jim vazo
  - podarimo jim rožico
  - saj jim lahko ponudimo čaj ali sok
  - moja stara mama pije "k'fije"
  - bi zamešali kroglice, naša Petra jih dela
  - zapojmo jim pesmico
  - lahko tudi zapešemo
- ... in še veliko želja je bilo izrečenih.

"Mucke" so zato same izdelale pristrčna vabila, jih prinesle svojim babicam - nonam - starim mamam (kakor jih pač kličejo; mi smo svojim starim mamam rekli "mati") in nas z njimi povabile na obisk v vrtec. 1. aprila 1998 smo radovedne pohitele v vrtec k našim "muckam", kjer smo doživele veliko presenečenje. Otroci so nam izdelali lepo vazo in

Veselje ob srečanju z našimi vnuki v vipavskem vrtcu

To pa ni bilo vse. Sledilo je še eno veliko presenečenje. Naši vnučki so pred tem zbirali pripovedke, ki so jim jih pripovedovale stare mame. Tako je nastala zbirka z naslovom "Babica pripoveduje". Dobile smo jo v dar in jo odnesle domov v spomin na to srečanje. Izpeljana zamisel je vsekakor hvale vredna. Tako zapisane zgodbe bodo ostale med nami in še naprej razveseljevale vnučke in njihove babice.

Otroškemu vrtcu v Vipavi zato lepa hvala za trud in izdano zbirko, vzgojiteljici "muck" Klavdiji Petrič in varuški Janji Merljak pa pohvala in zahvala za ideje in uresničene otroške želje ob tem srečanju. Našim "muckam" in "muckom" pa naj zapišem, da jih imamo zelo rade in smo bile med njimi zelo srečne. Da bi bilo še večkrat tako.

Klarina stara mama Magda

vanjo postavili narejeno rožico. Postregli so nam s kavo, čajem in sokom in nam ponudili čokoladne kroglice. Vse to so izdelali sami ob pomoči osebja. Zaplesali so nam tudi pomladni ples in zapeli nekaj pesmic. "Muca" Klara pa nam je pripovedovala zgodbico *Zakaj je zvonček bel*. Kaj več si none - stare mame, babice res nismo mogle želeti. Bilo je tako pristrčno, da nas je ganilo.

Naslovna stran zbirke pripovedk naših babic

Domovinska vzgoja v vipavskem otroškem vrtcu leta 1950

I.
Tebi domovina, mati,
tebi sem v ljubezni vdan,
mlada so še moja leta,
vendar tvoj sem državljan.

II.
Tebi služi moje delo.
Tebi moč, ponos in čast,
zate bo srce gorelo,
ti si moja, tvoj sem jaz.

Pesmico sta recitirala cicibančka *Sonja Žorž* in *Franc Jež*, oba iz Vipave. Našli smo jo zapisano v zapuščini takratne vzgojiteljice Franke Potrata s Slapa.

Sožitje, Vera in luč in še kaj

Društvo Sožitje deluje za ajdovsko in vipavsko občino skupaj. Pred kratkim smo poslušali zanimivo predavanje dr. Kastelica, psihiatra iz Ljubljane, *Živeti s prizadeto osebo*. Udeležili smo se ga starši, prijatelji, strokovni delavci in celo dve odrasli prizadeti osebi. Meni se je zdelo, da nas je 25 nekako malo, a je predavatelj rekel, da raje dela z majhno skupino. Vsak je povedal svoje probleme; ko nas je predavatelj povabil, naj vsakdo pove, kako doživlja prizadeto osebo tisti, ki skrbi zanjo, je ena izmed mater povedala: "Mi moramo kar pozabiti nase". Pa je rekel, da to ni prav. Šele ko mislimo nase, lahko pomagamo drugim.

S pomočjo Sožitja gredo lahko starši skupaj s svojimi prizadetimi mlajšimi družinskimi člani na razne vikend in petdnevne seminarje, obstajajo tudi seminarji za sorojence; na letovanje v razne kraje Slovenije po znižanih cenah pa gremo lahko za en teden tudi z odraslimi družinskimi člani, ki jim je to potrebno. Marsikdo nam je nevoščljiv, češ, imate se lepo - in za majhen denar. A tudi naši prizadeti družinski člani (in mi z njimi) smo potrebni razvedrila, spremembe okolja in zraka. Na nekem sestanku v Ljubljani je ena od mater predlagala, naj bi imeli predavanja ne le na seminarjih, ampak tudi na letovanju. (Tam imamo le posvet s pravnikom Sožitja.) Družine namreč letujemo skupinsko - po 25 - 30 družin. Vendar je druga mati rekla, da nam na letovanju res niso potrebna predavanja, in sicer ne zato, ker ne bi bili poduka potrebni, ampak ker si starši in sorodniki sami izmenjujejo izkušnje.

Srečanje Vera in Luč smo imeli v marcu v Vipavi, v aprilu smo ga "preskočili" zaradi velike noči, v maju smo se zbrali v Delavnicah v Ajdovščini. Zadnje predpočitniško srečanje pa bomo imeli kar na Colu, saj imamo v naši skupini več ljudi z Gore, in je prav, da bomo enkrat tudi tam.

Nada Kostanjevic

* * *

Gospa *Štefanija Torkar*, rojena Rehar, iz Vipave, ki živi v Franciji, nam je za objavo v VG poslala pesem

POMLAD

Ko zima slovo vzame,
Vipavsko dolino pomlad objame;
sonce greje vsak dan topleje,
da se narava ogreje.

Drevje je začelo cveteti,
ptice za grmovjem žvrgoleti.
Čas si vzemi, pojdi na stari grad,
da si ogledaš naravni zaklad.
Ko oziraš se naokrog,
vidiš hribčke vsepovsod,
z malimi cerkvami in vasmi,
na katere so ponosni vaščani vsi.

Sedaj poglej v dolino,
kako lepo, vsak kmetič obdeluje svojo
njivo.

Oko pa naj tam obstoji,
kjer svetišče v Logu stoji.
Tu je cerkev naša,
kjer večkrat na leto se bere maša -
tu Marija nas čaka:
odprta so vsakemu vrata.

To toplino čutijo vsi,
posebno jo pri srcu ohranili so tisti,
ki so po svetu šli.

Mladi literati iz vipavske osnovne šole so nam poslali še naslednje prispevke:

MAČJA GOSTILNA

Mačja gostilna
ponuja ti vse,
kar zaželi si
mačje srce.
Mišje prikuhe,
slastne juhe,
ptičje potice
in mišje pice.

Ko pa posladek
pride na vrsto,
Mica prinese ga
hitro in čvrsto.
Ni gostilne,
brez mišje vanilije,
ptičjega sladoleda,
in mišjega leda.

Smetano Mica
doma naredi.
V mešalnik strese
mišjo kri,
dobro premeša,
še malo sladka
in narejena je smetana.

Mojca Malik, 3.a

SANJE

Ko nekoč odšla sem spat,
sanjala sem, da grem v grad.
Tam pa čakal me je škrat,
ki me stisnil je za vrat.

Vlekel me je v staro sobo,
tam privezal me je grobo.
v kotel stisnil pet limonov
in ocvrl šest bombonov.

Ko je pojedel in vse snedel,
se obrnil in ulegel.
Ko smrči, se jezi,
a takoj nazaj zaspi.

Bil je on še ravno speč,
ko zamijavka muca s kletke,
on pa steče naglo v peč,
zdaj pa škrate ni nič več.

Ko sem se osvobodila,
vseh vrvi sem se rešila,
in še mucu sem rešila
in takrat sem se zbudila.

Ko že pravim ta križ kraž,
vam povem, da to je laž.

Marjeta Šček, 3.a

MOJE SANJE

Včeraj ponoči sem sanjal, da sem v čudežni deželi našel votlino, polno zlata. Ko sem šel zvečer spat, sem v postelji odsanjal v svet sanj. Bil sem v čudežni deželi. Bilo je zelo veliko hribov in gozdov. Komaj sem se prebil skozi gozd in prišel na jaso, kjer so se gozdne živali pogovarjale v človeškem jeziku. Začudil sem se in stekel stran. Prišel sem na skalnato jaso. Videl sem velik vhod v votlino. vstopil sem in nadaljeval pot. Zelo dolgo sem hodil, ko sem za ovinkom zagledal dvorano, polno zlata in draguljev. Stekel sem tja. V tem trenutku sem se zbudil, ker je bilo že jutro. Te sanje so bile čudovite. Želim si, da bi se drugo noč nadaljevale.

David Jež, 3.a

Kolesarski izpit

Vsak četrtek smo imeli prometni krožek. Spoznavali smo prometne znake in predpise. V četrtek, 21. maja, smo si skupaj s policistom najprej ogledali progo peš. Potem pa smo se po trije skupaj po njej peljali s kolesi. Izpitno vožnjo pa smo opravili v ponedeljek, 25. maja. Vozili smo posamezno okrog cerkve in mimo vojašnice. Ko smo vsi končali z vožnjo, je policist vsakemu posebej povedal, če je naredil kakšno napako pri vožnji. Tudi vreme nam je bilo ta dan naklonjeno. Vsi smo uspešno opravili kolesarski izpit. 1. junija pa smo dobili izkaznice o opravljenem kolesarskem izpitu. Vesela sem, da sem uspešno opravila izpit. Previdno se bom vozila s kolesom, vedno s čelado na glavi.

Lucija Vidrih, 3.a

Čudežno mesto

V četrtek, 23. aprila 1998, smo si v telovadnici naše šole ogledali plesno predstavo *Čudežno mesto*, ki jo je s svojimi plesalci pripravila Mojca Horvat.

Nastopajoči so zelo dobro odplesali svoje plesne točke. Za vsako točko so imeli posebne, izredno lepe kostume; ko so na primer predstavljali park, so bili kostumi plesalcev - dreves, rožic, čebelic zelo lepi, na sredini pa je šumel vodnjak. Dogajanje se je odvijalo na zanimivi sceni, ki si jo je zamislila naša učiteljica Suzana Ipavec.

Plesalci morajo biti odlični učenci, saj pri pouku mnogokrat manjkajo. Stari so od 12 do 15 let in vadijo vsak dan.

Predstava se je začela s skupnim plesom, kjer so nastopale mačke s pesmijo iz Walt Disneyeve pravljice *Mačke iz visoke družbe*. Nato je sledila točka na rolarjih, kasneje pa sta nastopila dva zaljubljenca, katerima so dajale nasvete cestne luči. Zelo lepo je bil prikazan park, v katerem sta zaplesala dekle in tat, ki je deklici izmaknil torbico. Točka z gasilci in avtobusom, ki je na svoji poti

Drevesa šumijo, cvetice dehtijo, deklica pa išče svojo ljubezen

pozabil pobrati skupino potnikov, je bila najbolj šaljiva.

V čudežnem mestu vlada čudežni ritem.

Predstava je bila čudovita in to je pokazal tudi burni aplavz. Mojca Horvat je imela s predstavo veliko dela, saj jo je koreografsko oblikovala, si zamislila kostume in jih tudi sama sešila; vaje so bile vsak dan, tudi zato je predstava tako lepo uspela. Ekipi želim vso srečo, še posebej v ZDA, kamor bodo kmalu odpotovali.

Maja Andlovic, 4.b

* * *

ZA TEK IN ZDRAVJE

DVA RECEPTA

V dobri juhi se prileže dobra zakuha. Med nami so zelo čislani "gresovi njokci".

NJOKCI GRESOVI

Potrebujemo: 1 jajce, 6 do 7 dag gresa (pšeničnega zdroba), 3 dag masla, ščepec soli
Na ognju razstopimo maslo. V ohlajeno damo jajce, sol, zdrob in dobro zmešamo. Zmes naj ne bo pretrda, ker bodo sicer tudi njokci trdi. Zajemamo jih z žličko in zakuhamo v vreli juhi.

Brodet je na krožnikih v vseh sredozemskih kuhinjah. Takoimenovani ribji golaž (brodet) je sestavljen iz več vrst rib in morskih sadežev. Ljudje ob morju mu pravijo "bruádet".

BRUÁDET

Potrebujemo: 2 do 3 vrste rib (skuše, lososa), kalamare, škampe, školjke. (Večja kot je izbira, boljši bo brodet.)

Očiščene in pomokane ribe na hitro ocvremo na olju. Posebej ocvremo sesekljano čebulo,

dodamo šalšo (paradižnikovo mezgo) in kozarec vode. Pustimo, da počasi vre. Ko se omaka zgosti, dodamo še oprazene ribe in vino, lovorov list in 3 kozarce vode.

Kuhamo na šibkem ognju približno 20 minut. Pet minut pred koncem dodamo sesekljan česen in peteršilj, solimo po potrebi. RIBE položimo na krožnik, omako pa precedimo. Serviramo s koruzno polento.

Na enak način pripravimo "bruádet" iz sip, kalamarov, tune ali škampov.

Oba recepta sta vzeta iz knjige Vesne Guštin Grilanc: "Je več dnevou ku klobas".

JEDI, PRIMERNE ZA SRČNE BOLNIKE

A ANANAS

Pomaga razgrajevati krvne strdke.

AVOKADO

Širi krvne žile.

B BOROVNICE

Delujejo antivirusno in vsebujejo veliko naravnega aspirina.

BUČKE

Poleg drugih koristnih lastnosti varujejo tudi pred srčnim napadom.

Č ČAJI

Črni in zeleni čaji enako koristijo arterijam, pretirano pitje pa je lahko škodljivo.

ČEBULA (šalotka, drobnjak, por)

Redči kri, znižuje LDL holesterol, zvišuje koristni HDL holesterol, preprečuje krvne strdke.

ČESEN

Znižuje krvni pritisk in holesterol ter preprečuje strjevanje krvi. Dva ali trije stroki na dan za polovico zmanjšajo nevarnost ponovnih srčnih napadov pri srčnih bolnikih.

F FIŽOL (stročnice, vse vrste fižola in leče)

Učinkovito znižujejo holesterol. 85g kuhanega fižola na dan zniža holesterol za približno 10%. Uravnava tudi krvni sladkor.

G GROZDJE

Rdeče in črno grozdje vsebuje veliko antioksidanta kvercerina. V lupini grozdnih jagod je snov, ki zavira zlepljanje trombocitov (in s tem nastajanje krvnih strdkov), zvišuje tudi koristni HDL holesterol. Enake lastnosti ima črno vino v primernih količinah in ob pravilni pridelavi.

J JEČMEN

Na Srednjem vzhodu ječmen že dolgo poznajo kot zdravilo za srce, ker znižuje holesterol.

K KAVA

Nobenega dokaza ni, da bi bil kofein v zmernih količinah (dve do tri skodelice na dan) nevaren za srce in ožilje.

KORENJE

Vsebuje veliko karotena, ki pomaga pri angini pectoris. Visokotopne vlaknine v korenju zavirajo holesterol v krvi. Kuhanje beta karotena ne uniči; če korenje malo pokuhamo, ga telo še lažje absorbira.

KROMPIR

Je bogat s kalijem, kar lahko varuje pred zvišanim krvnim tlakom.

M MALINE

Vsebujejo veliko naravnega aspirina, ki pomaga redčiti kri v srčnih žilah.

MLEKO

V zmernih količinah pomaga preprečevati visok krvni pritisk.

N NAGELJNOVE ŽBICE

Delujejo antikoagulatorno (preprečujejo kopičenje trombocitov in s tem strjevanje krvi).

O OLIVNO OLJE (OLIVE)

V majhnih količinah varujejo arterije, znižujejo škodljivi LDL holesterol, pri tem pa ne znižuje tudi koristnega HDL holesterola. Znižuje krvni pritisk, pomaga uravnati krvni sladkor in zdravi arteriosklerozo.

OREŠČKI (orehi, mandlji)

Varujejo pred rakom in boleznimi srca, znižujejo holesterol. Vsebujejo veliko oleinske kisline, kot je tista v olivnem olju. S tem ščitijo arterije, varujejo pred angino pectoris in poškodbami arterij.

OVES

Nekaj skodelic ovsene kaše na dan lahko zniža holesterol za 10% ali več. Oves pomaga uravnati krvni sladkor in vsebuje tudi psihoaktivne snovi, ki zmanjšujejo željo po nikotinu in delujejo proti depresiji.

P PAPRIKA

Je izjemno bogata z antioksidantom vitaminom C. Deluje ugodno pri bolnikih z angino pectoris in zdravi arteriosklerozo.

R RIBE IN RIBJE OLJE

Preprečujejo bolezn srca in srčne napade, če jih uživamo vsaj dvakrat tedensko. Zmanjšajo nevarnost srčnega napada tudi do 50% in preprečujejo zvišanje krvnega tlaka.

S SUHE SLIVE

So znani laksativ. Vsebujejo veliko vlaknin, sorbitola in naravnega aspirina. Čistijo kri.

SOJA

Znižuje krvni tlak.

V VINO - ČRNO

V majhnih količinah (2-3 kozarci na dan) koristi kardiovaskularnemu sistemu. Zvišuje HDL holesterol, ki varuje srce. Rdeče vino je pri obrambi pred krvnimi strdki, boleznimi srca in kapjo še posebej učinkovito. **POZOR:** Preveč vina (več kot 0,5l na dan) lahko zaradi alkohola poškoduje srce, jetra in možgane.

Z ZELENA

Je tradicionalno vietnamsko zdravilo proti zvišanemu krvnemu pritisku. Snovi iz zelene znižujejo krvni tlak.

*Zbral in uredil
Cijan Štoka*

Viri:

- Velika paleta jedi, ki pomagajo srčnim bolnikom
- Jean Carper: Hrana - čudežno zdravilo

SOKRAJANU IN PRIJATELJU CIJANU V SLOVO

Čeprav je bil lep sončen dan, poln optimizma in želje po ustvarjalnosti, kakršen je bil tudi moj prijatelj Cijan, mu žal te zadnje bitke, ki jo je bil v Kliničnem centru v Ljubljani, ni uspelo premagati. Novica, ki sem jo izvedela v četrtek, 4. junija zvečer, me je globoko pretresla, saj sem v sebi upala, da bo težko operacijo, s katero se je moral soočiti, preživel in po okrevanju ponovno, s polno mero živahnosti, kot je znal samo on, zaživel naprej.

Cijan Štoka se je rodil pred 75 leti na Kontovelu v številni delavski in narodno zavedni družini. Odraščal je v času fašističnega terorja nad slovenskim življem, vendar je ohranil visoko narodno zavest. Po osnovnem šolanju in izučitvi za fotografskega pomočnika so ga kmalu mobilizirali v italijansko vojsko. Takoj po kapitulaciji Italije se je pridružil partizanskim enotam na rodnem Krasu. Kot borec Kosovelove in Prešernove brigade se je udeležil številnih bitk na Primorskem in Gorenjskem. V teh bojih je bil tudi ranjen. Za svojo hrabrost je bil večkrat odlikovan in pohvaljen. Zaradi svojih sposobnosti je kmalu postal starešina in po dodatnem usposabljanju napredoval do kapitana prvega razreda. Kljub njegovemu skoraj dveletnemu bojevanju in zmagi nad fašizmom je njegov rojstni kraj ostal na oni strani meje, kar ga je zelo prizadelo. Ker je bil pri italijanskih oblasteh slabo zapisan, se je po demobilizaciji odločil ostati v Sloveniji.

Zaposlil se je v muzeju NOB v Ljubljani kot fotograf in reporter. Pri svojem delu je bil zelo prizadeven in uspešen. Poleg službenih dolžnosti se je že v Ljubljani vključil v družbenopolitično življenje, posebno v organizaciji Zveze borcev in Zvezi vojaških starešin.

Kmalu po upokojitvi sta se s soprogo, predvsem iz zdravstvenih razlogov, preselila v Vipavo. Takoj se je vključil v razne dejavnosti in se izkazal kot zelo prizadeven in sposoben organizator. Naj omenim le nekaj dejavnosti, ki jih je opravljal: bil je poveljnik civilne zaščite, tajnik športnega kluba "Invalid", odbornik številnih organizacij, dolgoletni član kegljaške ekipe DU, aktiven član uedniškega odbora "Vipavski glas", organizator družabnih srečanj.

Predvsem pa je bil naš Cijan dober človek, iskren tovariš, pripravljen pomagati vsakomur, posebno pa nesebično delati za skupnost.

Vsi, ki smo ga imeli radi, ga bomo pogrešali.

*V imenu UO
Mirjam Graovac*

PETRU VRČONU V SLOVO

Vest o njegovi nepričakovani in prerani smrti nas je v uredniškem odboru VG globoko prizadela. Peter Vrčon je bil dolgoletni član UO. Štirinajst dni pred smrtjo je še sedel z nami, ko smo skupaj urejali to številko. Njegova smrt je ustavila naš vsakdanji korak, da smo odložili svoja opravila in posvetili nekaj časa razmišljanju o njegovem življenju in delu, ki ga je zapustil med nami.

Življenje je zajemal s polnimi pljuči, bilo je bogato, predvsem ker ga je delil z drugimi, kakor da bi slutil prerano smrt.

Rojen je bil 1937. leta. Otroštvo je preživel pod italijansko oblastjo. Že v zgodnjem otroštvu so mamu Pavlo Italijani odpeljali v svoje zapore. Po končani osnovni in trgovski šoli je prehodil pot od trgovca pa vse do vodje komercialistov. Bil je zaposlen najprej v Trgovskem podjetju Vipava, nato pa je bilo njegovo delo povezano s predelavo in prodajo vina od Vinarske zadruge Vipava do Agroinda, kjer je bil tudi predsednik

nadzornega odbora Vinogradniške zadruga. Tik pred upokojitvijo je uredil trgovino, po stari družinski tradiciji.

Bil je mož in oče štirim otrokom, ki jih je ljubeče vodil skozi odraščanje. Ob vsem tem pa našel čas, da je deloval v kulturnem, verskem, gospodarskem in političnem življenju Vipave. Malodušja ni poznal.

Bil je eden najbolj delavnih članov nogometnega društva, dolgoletni član KS Vipava in uredniškega odbora Vipavskega glasa. Med zadnjo vojno za Slovenijo je vodil Civilno zaščito. Vestno in vztrajno je pomagal ustanavljati novo občino Vipava in reševal njene začetne težave. Že od rane mladosti je prepeval v cerkvenem pevskem zboru in več kot 30 let je bil član župnijskega sveta.

Za svojo delavnost na mnogo področjih je prejel plaketo občine Vipava, kar nam je vsem v tolažbo in zadoščenje, da smo se mu še živemu nekako oddolžili. Takrat smo ga na Zemonu videli veselega, zadovoljnega. Tako mimogrede nam je dejal: "V življenju sem doživljal padce in vzpone, tako je pač življenje". In res je bilo tako, padci ga niso potolkli in vzponi ne prevzeli, po načelu, da je plemeniteje dajati kot pa sprejemati.

Največ dela pa je daroval vipavskim gasilcem. Pod njegovim budnim očesom in tudi z njegovo pomočjo je v Vipavi počasi, a vztrajno rasel in zrastel lep nov gasilski dom. Na njegovo delo pri gasilcih nas bosta spominjala tudi oba Petrova sinova, ki sta po njegovem zgledu stopila njihove vrste. Za delo v društvu, kjer je opravljal najvidnejše funkcije, in za delo v Gasilski zvezi, ki je bil njen predsednik, je bil odlikovan.

Čas slovesa je čas bolečine in žalosti, pa tudi ponosa in obljub, da bomo njegovo delo nadaljevali in ga s tem ohranjali v trajnem spominu. Ob njegovem preranem grobu nam ostaja le beseda zahvale za vso njegovo dejavnost med nami.

Petrova smrt je najbolj prizadela njegovo družino. Upamo in želimo, da jo bo družinska ljubezen v tej preizkušnji še bolj povezala in bo zmogla stopati naprej po poti, ki jo je on načrtoval in tlakoval.

*V imenu UO
Magda Rodman*

ODMEVI

V zadnji številki VG sem prebrala del otroške molitvice, ki mi je v spomin poklicala moje otroštvo. Spomnila sem se mamine šolske čitanke, v kateri je bila med drugimi tudi ta molitev. Kolikor se spominjam, je imela naslov Ciciban moli ali nekaj podobnega. Moja mama je bila Jožefa Škvarč, roj. Vidmar. V šolo je hodila na Črni Vrh v času Avstrije. Rojena je bila 1907. leta. Po spominu to molitvico nadaljujem do konca.

Spremljaj še in vodi,
koder koli hodi.
tudi mi očeta, ki je gnal teleta
past na telčjo stajo,
v travnik za ograjo.

Čevlje mi kupuje,
šibo urezuje,
piščal mi obeta,
bič konopen spleta,
potlej moja roka
sredi tuala poka.

Mlinček mi postavi
v curku na močavi.
Gobo nosi z breze,
ptičke mi zaleze,
grahaste, rumene,
pisane, zelene.

Črmlje mi pokaže,
a nikdar ne laže,
on s seboj me vzame,
kjer so v gozdu jame.

Zajčki in lisice,
kosi, jerebice,
volki in medvedje,
črednikom sosedje.

Kadar medved Jaka
kosmat prikoraka,
oče ga namaha,
da zbeži od straha.

Če se volk prikaže,
s kolom ga namaže,
da nabit zadosti
spet izgine v hosti.

Stori mi še to,
hrani prelepo bratce in
sestrice,
tete mi in strice,
a najprvo meni
v žgance žmitkov deni.

Pod napisano molitvico je bila v knjigi pripomba, in sicer, kaj so to žmitki. To so kosmiči sesirjenega mleka.

Marica Princes

Pripomba: Gospod Franc Kerševan iz Preserij je objavljeno molitvico - prvi del, bral v našem glasilu in je ves navdušen po telefonu izrazil svoje veselje, da se je ta molitev še ohranila v ljudskem izročilu. Povedal je še, da je tudi on svoje otroke učil to pesmico. Žal jo zna tudi on samo prvi del, spominja pa se, da je bila dolga.

M.R.

Pismo iz Švice

Na naslov KS Vipava je prispelo naslednje pismo:

Prav razveselila sem se, ko mi je gospa Nada Kostanjevic poslala dva izvoda časopisa "Vipavski glas". Učitelj Anton Skala je bil moj stari oče, (po očetovi strani). Od njegovih otrok nobeden več ne živi. Od "mlajših" živimo še moj brat Aleksander, (upokojenec v Novem Sadu) in dva bratranca, Vasilij in Uroš, v Beogradu. Vsako leto potujem v dele bivše Jugoslavije, (tudi v Ljubljano - sorodniki po mamini strani), redno se srečujemo, na naše veselje.

Kopije šolske kronike bom poslala tudi njim, sigurno se je bodo razveselili. Mene zelo zanimajo nadaljevanja te kronike, in bi rada dobila naslednje izvode "Vipavskega glasa". Rada bi vam povrnila stroške direktno ali pa po gospe Nade Kostanjevic. Njena mlajša sestra je tudi v Švici. Skupaj sva študirali in delali najprej v Zagrebu, potem pa dolga leta tu. Obe sva upokojenki in se redno videvava. Hvala, ker ste se me spomnili.

Iskreno Vas pozdravljam

Marijana Skala, Švica

Vipavski glas - dragocen informator

Moja nekdanja učenka, ljubezniva Magda, mi je poslala vipavsko glasilo. Z njim mi je obudila mnoge spomine. Sprožila je kamenček in usul se je plaz. Iz člankov sem prepoznala ljudi, kraje in situacije, ki jih je že zdavnaj zabil kruti čas. Vse članke sem prebrala zavzeto, kot bi hotela iz njih izluščiti del lastne preteklosti ali pa jo vsaj primerjati s sedanjim časom. Priznati moram, da me je toplina člankov, zavzetost piscev, domačnost prispevkov in sploh razvejanost vsebin v marsičem prijetno presenetila, me ogrela in me vrnila v čas, ko sem tudi sama vsaj delno pripadala vaši skupnosti. Neverjetno, kakšno moč ima pisana beseda! Močnejša je od dejanskega srečanja s krajem, ko mu več ne pripadaš.

S seboj nosim zlasti misli dr. Mislejeve, češ da je duhovni napredek odvisen od tega, "kako se sami odpiramo kulturi, kako jo gojimo in prenašamo drugim". Zdi se mi, da ste si jih postavili na začetek glasila za geslo. Saj tem lepim mislim pridno sledite.

Enako ste me prepričali, da se pisatelju Vugi ni treba bati za usodo slovenskega jezika, ki je lep, klen in živ.

O čem pišete?

Bralce seznanjate s kulturno preteklostjo kraja, z delovanjem prebivalstva, načrtujete prihodnost, skrbi vas, kako ohraniti kulturno dediščino.

Kako vse to počnete, nam povedo poročila o delu raznih institucij, od šol do društev itd., do posameznikov. Pohvalno je tudi, da znate ceniti vsak še tako droben prispevek, kamenček v mozaiku.

Hvala vam!

Vika Samsa, por. Radojević Divača

OBVESTILO

LAVRIČEVA KNJIŽNICA AJDOVŠČINA
ODDELEK VIPAVA OBVEŠČA KRAJANE VIPAVE O NOVEM URNIKU
KNJIŽNICE:

Od 1. julija 1998 dalje bo oddelek v Vipavi odprt:

ponedeljek: od 9.00 do 12.00

sreda: od 14.30 do 18.00

petek: od 12.00 do 16.00

Vabljeni!

Pleve in drobtine

Pravijo, da je sv. Hieronim prosil Boga, naj mu odpusti, ker je Dalmatinec. Menda pa smo vsi Vipavci s celo našo občino in krajevno skupnostjo vred odpustili našemu Krstu Stegiću, da je Dalmatinec, ker se je edino on usmilil travnika med občinsko hišo in banko (in pasjih d... na njem), ter ga pokosil, posušil travo in jo spravil v kontejner. Škoda, da noben Dalmatinec ne domuje blizu kostanjev v drevoredu. Morda bi le požagal tisti dve kostanjevi veji, ki visita v Belo in zakrivata pogled na most onim, ki prihajajo z vozili s ceste na Cuntov most. Morda veste, kdo bi moral dati dovoljenje za to? Ali imate kako pripombo na prometno ureditev Glavnega trga? Meni je kar všeč sedaj "po novem". Le ne vem, kako se moramo gibati mi, ki imamo "korete", in kakšen red velja za vipavsko "konjenico". O tem pa nikjer nič ne piše.

Seveda smo kar zadovoljni, da se je Sport trgovina preselila v bolj priročen kraj - a vendar bomo našo Zlato in prodajalno čevljev zelo pogrešali. Stare tetke bomo morale hoditi v športnih copatah k maši, če nas ne bo nihče peljal v Ajdovščino kupovat čevlje! Naš prijatelj in prijatelj naših motornih žag Gorazd se je iz temne in ozke "štacunice" preselil "na svetli dan" v bivšo Primo. Tu je dovolj prostora za parkiranje, z motornimi žagami lahko "razgraja" kakor je potreba, in sedaj že vsi vemo, kje ga je treba iskati. Čistilna akcija je bila uspešna - le kak dežurni pepelnik bi bilo treba dati pred "staro šulo", ker bo kmalu na šolskih gredicah več cigaretnih ogorkov kot zemlje. "Čike" mečejo polnoletni učenci "poslovodske šole".

Kakšen pameten prehod za pešce, "korete", bicikle in "karjole" bi vsekakor potrebovali na križišču pri Gasilnem domu. Res da nas varuje sv. Florjan, a to počne honorarno, saj to sploh ni njegova dolžnost.

Seveda, "vremenčica" mora pokomentirati tudi vreme. Januar, februar in marec so bili nadpovprečno suhi, april se je sicer trudil, in imel dvojno količino padavin, a kaj, ko je bil maj zopet razmeroma suh.

Potres smo čutili zelo različno, enako tudi popotresne sunke.

Kar zadeva poti v Evropo - mi gremo kar v Ameriko. Najprej smo imeli bančni rop, sedaj pa smo imeli na Glavnem trgu sredi belega dne napad izterjevalcev. Samo še dolarji nam manjkajo, pa bomo v Ameriki.

Nada Kostanjevic

VREMENSKO POROČILO

	<i>VIPAVA</i>	<i>NANOS</i>
MAREC 20. - 31.	0,2 l/m ² dežja, 1x dež, 1x rosa	2,5 l/m ² dežja, 4 cm snega, min. temp. -7,0°C, maks. temp. +17,2°C
APRIL	288,1 l/m ² dežja, 21 deževnih dni, 6 neviht, 2x toča, potres	343,2 l/m ² dežja, 20 cm snega, min. temp. -1,8°C, maks. temp. +17,5°C, čutili potres
MAJ	55,7 l/m ² dežja, 12 deževnih dni, 3 nevihte, 7x rosa, 1 x močna burja	66,1 l/m ² dežja, min. temp. 2,0°C, maks. temp. +24,5°C, dosti grmelo
JUNIJ 1. - 20.	101,3 l/m ² dežja, 8 deževnih dni, 5 neviht, 10x rosa, 12. junija je bila toča	133,1 l/m ² dežja, 12. junija toča, min. temp. 5,0°C, maks. temp. +25,8°C

Nada Kostanjevic in Ivica Jež

PRISPEVKI ZA VIPAVSKI GLAS OD 15.3.1998 DO 1.7.1998:

Marko Česen	Novo mesto	2.000 SIT
Francka Ferjančič	Na Hribu 20	3.000 SIT
Milena Kobal - Cisera	Trst	50.000 Lit. = 4.760 SIT
Julka Durn	Francija	100 FF = 2.772 SIT
Anka Pregelj	Pod Gradom 5	
Jelka Germek	ZDA	3.000 SIT
Riko Premrl	Tabor 5	1.500 SIT
Slavko Premrl	Milana Rojca 10	1.000 SIT
Marica Princes	Na Hribu 2	1.000 SIT
Vika Samsa - Radojević	Divača	4.000 SIT
Martin Silvester	Ljubljana	1.000 SIT

skupaj:

24.032 SIT

Vsem se najlepše zahvaljujemo!

Svoje prispevke lahko nakažete tudi na žiro račun *KS Vipava 52010-645-50977* s pripisom *ZA VIPAVSKI GLAS*

VIPAVSKI GLAS - glasilo **KRAJEVNE SKUPNOSTI VIPAVA**
JULIJ 1998
650 izvodov

Uredniški odbor:

Gizela Furlan - urednica, Magda Rodman, Vera Poniž, Nada Kostanjevic, Franc Cerovšek, Marta Rodman, Mirjam Graovac, Petra Bajec, Leon Kodre in Breda Butinar - lektorica.

Sodelovali so še: Branko Tomažič, Ivan Princes, Eda Okretič - Salmič, Tomaž Marušič, Ivan Poniž, Božidar Premrl, Zvonimir Lipovšek, Helena Kobal, Vinko Lapajne, Eva Ipavec in Irena Tomašević, Tomaž Lozej, Ljudmila Kovač, Vesna Stopar, Alenka Premrl, Klavdij Koloini, Štefanija Torkar, Mojca Malik, Marjeta Šček, David Jež, Lucija Vidrih, Maja Andlovic, Marica Princes, Vika Samsa - Radojević, Marijana Skala

Tisk: Papirna galanterija SEDMAK, Ajdovščina

V S E B I N A:

Govori ob spominskih svečanostih	stran 1
<i>Iz naše preteklosti</i>	
O grbih	stran 10
Goče	stran 11
Prve bencinske črpalke in avtomobili v Vipavi	stran 14
Vipava in Vipavci v ogledalu Bleiweisovih Novic	stran 15
Šolska kronika	stran 18
<i>Predstavljamo vam</i>	
Znanec Anton Cizera	stran 25
<i>Iz naše KS</i>	stran 27
<i>Iz naše občine</i>	
Policija svetuje	stran 31
<i>Iz ustanov in društev</i>	
Škofijska gimnazija	stran 34
Iz OŠ	stran 35
Iz CUIO	stran 39
<i>Za dom in družino</i>	stran 41
<i>In memoriam</i>	stran 48
<i>Odmevi</i>	stran 49
Pleve in drobtine	stran 51
Vremensko poročilo	stran 52

Po mnenju Urada za informiranje št. 4/3-12-669/94-23/154 z dne 23. 5. 1994 spada publikacija VG med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tar. št. 3, po kateri se plačuje davek od prometa proizvodov po stopnji 5% (Ur. l. RS št. 4/92).

